

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Організація і методика обліку на автотранспортному підприємстві
ТОВ «ІНВЕСТАВТО-ТРАНС»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0712-оа-1
спеціальності 071 облік і оподаткування
освітньої програми облік і аудит

В.С. Городничий

Керівник: к.н.держ.упр., доцент Гончарова В.Г.

Рецензент: к.е.н., доцент Сейсебаєва Н.Г.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ Н.М. Проскуріна
« ____ » _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Городничому Владеславу Сергійовичу

1. Тема роботи: Організація і методика обліку на автотранспортному підприємстві ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС»
керівник роботи Гончарова Валентина Георгіївна, к.н. держ. упр., доцент,
затверджені наказами ЗНУ від 01.05.2023 р. № 650-с, від 18.09.2023 №1446-с.
- 2 Строк подання студентом роботи 01 грудня 2023р.
3. Вихідні дані до проекту (роботи) спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, дані фінансової звітності підприємства
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити): дослідити теоретико-методичні засади та специфіку обліку на автотранспортному підприємстві; вивчити та проаналізувати методично-організаційні аспекти обліку на ТОВ «ІНВЕСТАВТО-ТРАНС»; надати пропозиції щодо удосконалення організаційних підходів до функціонування системи внутрішнього контролю за веденням бухгалтерського обліку на автотранспортному підприємстві.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 6 рис., 23 табл., 5 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	к.н. держ. упр., доцент Гончарова В.Г.	19.08.2023	19.08.2023
2	к.н. держ. упр., доцент Гончарова В.Г.	16.09.2023	16.09.2023
3	к.н. держ. упр., доцент Гончарова В.Г.	07.10.2023	07.10.2023

7. Дата видачі завдання: 01.06.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної Роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану роботи, підбір літератури	липень 2023	виконано
2.	Написання вступу	липень 2023	виконано
3.	Виконання першого розділу	серпень 2023	виконано
4.	Виконання другого розділу	вересень 2023	виконано
5.	Виконання третього розділу	жовтень 2023	виконано
6.	Написання висновків	листопад 2023	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	листопад 2023	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	грудень 2023	виконано

Студент _____
(підпис)

В.С. Городничий

Керівник роботи _____
(підпис)

В.Г. Гончарова

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____

В.В. Сьомченко

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 127 с., 3 розділи, 6 рис., 23 табл., 5 формул, 69 джерел.

МЕТОДИКА, СПЕЦИФІКА, АВТОТРАНСПОРТНЕ ПІДПРИЄМСТВО, ПОСЛУГИ З ПЕРЕВЕЗЕННЯ, ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА, ТРАНСПОРТНИЙ ЗАСІБ, ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ

Об'єкт дослідження – процес бухгалтерського обліку на автотранспортному підприємстві.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування організаційних, методичних, специфічних правил, аспектів та особливостей обліку, а також розробка на цій основі рекомендацій, що дозволяють розширити інформаційні можливості обліку, що можуть бути спрямовані на удосконалення методики формування і інтерпретації основних фінансових показників для покращення діяльності транспортних підприємств.

Методи дослідження: загальнонаукові та специфічні методи наукового пізнання. Історичний і системний підходи, методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, логічного та ретроспективного аналізу, теоретичного узагальнення та порівняння, групування і порівняння, наукової абстракції та абстрактно-логічний, графічний та табличний.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням методичних підходів до обліку на підприємстві транспортної галузі. У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

– удосконалено документальне забезпечення облікового процесу на автотранспортному підприємстві;

– удосконалено методичні підходи до формування та реалізації облікової політики на автотранспортному підприємстві;

– обґрунтовано організаційні підходи щодо функціонування системи внутрішнього контролю за обліковим процесом та формуванням фінансової звітності на автотранспортному підприємстві.

Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення якості ведення бухгалтерського обліку у суб'єктів господарювання автотранспортної галузі та можуть впроваджуватися в практику роботи вітчизняних підприємств, а також використовуватися при розробці внутрішніх нормативних матеріалів з бухгалтерського обліку та контролю.

Застосування на практиці запропонованих автором рекомендацій дозволить спростити процедуру документального оформлення фінансово-господарських операцій в бухгалтерському обліку за рахунок розробки нових підходів до організації документообігу та організації обліку, а також забезпечити достовірне їх відображення в звітності автотранспортного підприємства.

SUMMARY

Qualifying work contains: 127 pp., 3 sections, 6 figures, 23 tables, 5 formulas, 69 references.

METHOD, SPECIFICATION, MOTOR VEHICLE, TRANSPORT SERVICES, ACCOUNTING POLICY, TRANSPORTATION, DOCUMENTARY FORMATION

The object of research is the accounting process of a motor vehicle enterprise.

The purpose of the qualification work is to substantiate the organizational, methodical, specific rules, aspects and features of accounting, as well as to develop on this basis recommendations that allow expanding the information capabilities of accounting, which can be aimed at improving the methodology of forming and interpreting the main financial indicators to improve the activities of transport enterprises .

Research methods: general scientific and specific methods of scientific knowledge. Historical and systemic approaches, methods of analysis and synthesis, induction and deduction, logical and retrospective analysis, theoretical generalization and comparison, grouping and comparison, scientific abstraction and abstract-logical, graphic and tabular.

The scientific novelty of the obtained results lies in the theoretical and methodological substantiation and solution of a complex of issues related to the improvement of methodological approaches to accounting at the enterprise of the transport industry. In the process of research, the following scientific results were obtained, which are characterized by scientific novelty:

- improved documentation of the accounting process at the motor transport enterprise;
- methodical approaches to the formation and implementation of the

accounting policy at the motor transport enterprise have been improved;

– organizational approaches to the functioning of the internal control system over the accounting process and the formation of financial reporting at the motor vehicle enterprise are substantiated.

The obtained results of the study are aimed at improving the quality of accounting in the business entities of the motor vehicle industry and can be implemented in the work practice of domestic enterprises, as well as used in the development of internal regulatory materials on accounting and control.

The practical application of the recommendations proposed by the author will simplify the procedure for documenting financial and economic operations in accounting by developing new approaches to the organization of document flow and organization of accounting, as well as ensuring their reliable reflection in the reporting of the motor vehicle enterprise.

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

РЕФЕРАТ

SUMMARY

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

ВСТУП..... 11

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ
НА АВТОТРАНСПОРТНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Концептуальні основи організаційно-економічного механізму
ринку послуг автомобільного транспорту 16

1.2 Організація та нормативно-правове регулювання обліку на
автотранспортному підприємстві..... 26

1.3 Методичні підходи до облікового процесу на автотранспортних
підприємствах..... 39

РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ
ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ НА АВТОТРАНСПОРТНОМУ
ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «ІНВЕСТАВТО-ТРАНС»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства..... 47

2.2 Документальне відображення в бухгалтерському обліку
фінансово-господарських операцій..... 60

2.3 Організація системи внутрішнього контролю за обліковим
процесом на автотранспортному підприємстві..... 69

РОЗДІЛ 3 МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ НА
ТОВ «ІНВЕСТАВТО-ТРАНС»

3.1 Особливості методики відображення в обліку активів
автотранспортного підприємства..... 77

3.2 Особливості методики відображення в обліку зобов'язань,
власного капіталу, доходів та витрат автотранспортного підприємства 95

3.3 Удосконалення методичних підходів до формування та реалізації облікової політики на автотранспортному підприємстві	107
ВИСНОВКИ.....	118
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	121

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

АЗС – автозаправна станція

АТП – автотранспортне підприємство

ДПСУ – Державна податкова служба України

ДТП – дорожньо-транспортна пригода

ЄРПН – єдиний реєстр податкових накладних

ЄСВ – єдиний соціальний внесок

КЗпП – Кодекс законів про працю України

КМУ – Кабінет міністрів України

КОРО – книга обліку розрахункових операцій

МВСУ – Міністерство внутрішніх справ України

МІУ – Міністерство інфраструктури України

млрд.пас.км – мільярд пасажиро-кілометрів

МТУ – Міністерства транспорту України

МТтЗУ – Міністерства транспорту та зв'язку України

ПВП – промислово-виробний персонал

ПДВ – податок на додану вартість

ПДФО – податок на доходи фізичних осіб

ПКУ – Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI

ПММ – паливно-мастильні матеріали

ПСП – податкова соціальна пільга

РРО – реєстратор розрахункових операцій

ТЗ – транспортний засіб

ТОВ «ІНВЕСТАВТО-ТРАНС» – Товариство з обмеженою відповідальністю
«ІНВЕСТАВТО-ТРАНС»

ВСТУП

За умов сучасної ринкової економіки бухгалтерський облік є важливою складовою ефективного управління підприємством, контролю за доцільним використанням ресурсів з метою отримання прибутків та виконання обов'язків перед державою. Постійні перетворення, рух, розвиток нашої країни ставлять вимоги до якості, чіткості відображення облікової інформації, що необхідна для прийняття обґрунтованих, логічних управлінських рішень, від яких залежить успішна діяльність суб'єкта господарювання в конкурентному середовищі.

Автомобільний транспорт є важливою та вагомою складовою як транспортної інфраструктури, так і національної економіки в цілому. З моменту існування незалежної України, автомобільним транспортом виконується перевезення близько 70% вантажів та 90% пасажирів. Стабільність будь-якого підприємства, зокрема, і суб'єкта господарювання, що надає автотранспортні послуги, можлива тільки за рахунок раціональної економічної політики та правильного, коректного бухгалтерського обліку на підприємстві. Оскільки галузь автомобільного транспорту специфічна, особливої актуальності набуває проблема формування обліку та облікової політики підприємства, виникає об'єктивна необхідність подальшого поглибленого вивчення теоретичних, методичних засад, проблематики відображення в обліку операцій, що мають місце в діяльності автотранспортних підприємств.

Теоретичні та практичні аспекти проблемних питань обліку вивчали такі українські дослідники, як Ф. Ф. Бутинець, Ю. А. Верига, С. Ф. Голов, С. М. Гольцова, М. Я. Дем'яненко, Г. Г. Кірейцев, М. В. Кужельний, О. А. Петрик, Н. М. Проскуріна, О. Ю. Редько, В. В. Рядська, В. В. Сопко, В. О. Шевчук, П. Я. Хомин, Л. В. Чижевська та ін. Вагомий внесок у вирішення зазначених проблем зробили зарубіжні вчені, такі як

Л. А. Бернстайн, М.Ф. Ван Бреда, Г.А. Велш, Д. Колдуел, Б. Нідлз, Ж. Рішар та ін.

Діяльність автотранспортних підприємств досліджували такі науковці, як А. В. Базилюк, М. Т. Білуха, Н. В. Гаврилова, Я. А. Гончарук, В. П. Завгородній, В. В. Заставнюк, А. Я. Коваленко, О. І. Малишкін, В. Ф. Максимова, А. Л. Степанюк, В. І. Терлова.

Не применшуючи внеску зазначених вчених і оприлюднених досліджень, постійний вплив різноманітних чинників та факторів на умови господарювання транспортних підприємств нашої країни, породжує нові проблеми як теоретичного, так і практичного характеру. Теоретико-методична та практична значущість вирішення зазначених проблемних питань, недостатня їх наукова та прикладна розробка зумовлює вибір теми та визначили спрямованість дослідження.

Актуальність теми полягає у припущенні, що розвиток положень з організації та методики обліку в галузі автомобільного транспорту дозволить підвищити ефективність діяльності підприємств.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є обґрунтування організаційних, методичних, специфічних правил, аспектів та особливостей обліку, а також розробка на цій основі рекомендацій, що дозволяють розширити інформаційні можливості обліку, що можуть бути спрямовані на удосконалення методики формування і інтерпретації основних фінансових показників для покращення діяльності транспортних підприємств.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначені і вирішувалися такі завдання:

- дослідити галузеві особливості діяльності автотранспортних підприємств та оцінити їх вплив на систему бухгалтерського обліку;
- дослідити нормативно-правове забезпечення обліку на автотранспортних підприємствах та визначити напрями його вдосконалення;
- проаналізувати систему обліково-інформаційного забезпечення організаційно-економічного механізму діяльності та управління розвитком

автотранспортного підприємства за умов конкурентного середовища і сформулювати пропозиції щодо її вдосконалення;

- виявити особливості формування облікової політики щодо відображення в бухгалтерському обліку фактів господарського життя, як основи розробки рекомендацій з удосконалення процесу організації бухгалтерського обліку;

- надати критичну оцінку порядку документальної фіксації господарських операцій автотранспортних підприємств у бухгалтерському обліку та вдосконалити його методичні та організаційні положення;

- уточнити порядок відображення господарських операцій в обліку з урахуванням особливостей діяльності автотранспортних підприємств;

- дослідити систему внутрішнього контролю з метою удосконалення організаційних підходів до функціонування системи внутрішнього контролю за веденням бухгалтерського обліку на автотранспортному підприємстві.

Об'єкт дослідження – процес бухгалтерського обліку на автотранспортному підприємстві.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та організаційно-практичних питань бухгалтерського обліку на ТОВ «ІНВЕСТАВТО-ТРАНС» за вимогами концептуальних основ його ведення та розкриття інформації у фінансовій звітності.

Для досягнення поставленої мети були використані загальнонаукові та специфічні методи наукового пізнання. Історичний і системний підходи застосовувалися для вивчення господарських явищ і процесів. Методи аналізу і синтезу використовувалися під час вивчення статистичного матеріалу та у процесі дослідження бухгалтерського обліку автотранспортного підприємства. Методи індукції та дедукції – для визначення напрямів удосконалення організації обліку. Методи логічного та ретроспективного аналізу дали можливість визначити концептуальні підходи до аналізу організації і методики обліку на автотранспортному підприємстві. Методи теоретичного узагальнення та порівняння дали можливість уточнити

понятійний апарат магістерської роботи. Методи групування і порівняння дозволили узагальнити інформацію досліджуваного підприємства. Методи наукової абстракції застосовувалися при вивченні окремих характеристик діяльності підприємства автомобільної галузі. Абстрактно-логічний метод був використаний в процесі теоретичного узагальнення й формування висновків. Графічний та табличний метод був використаний для наочного представлення результатів проведеного аналізу.

У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

- удосконалено документальне забезпечення облікового процесу на автотранспортному підприємстві;
- удосконалено методичні підходи до формування та реалізації облікової політики на автотранспортному підприємстві;
- обґрунтовано організаційні підходи щодо функціонування системи внутрішнього контролю за обліковим процесом та формуванням фінансової звітності на автотранспортному підприємстві.

Теоретичною та методичною основою дослідження є нормативно-правові акти України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів з питань теорії та організації бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання, монографічні та періодичні фахові видання, матеріали всеукраїнських і міжнародних наукових і науково-практичних конференцій, Інтернет-ресурси тощо.

Застосування на практиці запропонованих автором рекомендацій дозволить забезпечити правильне, коректне, достовірне відображення операцій в обліку автотранспортного підприємства. Спростить процедуру документального оформлення операцій за рахунок розробки нових підходів та документів.

Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення якості ведення бухгалтерського обліку у суб'єктів господарювання автотранспортної галузі та можуть впроваджуватися в практику роботи вітчизняних

підприємств, а також використовуватися при розробці внутрішніх нормативних матеріалів з бухгалтерського обліку та контролю.

Основні результати дослідження, що викладені в кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію шляхом обговорення на XXXVIII-ій Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (07 листопада 2023 р., м. Брно, Чехія) та II Міжнародній науковій конференції наукові орієнтири: «Теорія та практика досліджень» (03 листопада 2023 р. Суми, Україна).

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань. Основний зміст викладено на 102 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА АВТОТРАНСПОРТНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Концептуальні основи організаційно-економічного механізму ринку послуг автомобільного транспорту

Транспорт є однією з найважливіших частин економіки, що забезпечує потреби господарств, населення у перевезеннях. Транспортна система є чи не найбільшою складовою інфраструктури в цілому, є матеріально-технічною базою для формування та розвитку територіального поділу праці, впливає на динаміку та ефективний соціально-економічний розвиток країни. Ефективна та злагоджена робота транспортної системи – є рухомою силою для загального розвитку країни.

Наразі, сучасний економічний стан України характеризується підвищенням значення та ролі транспорту, що забезпечує життєдіяльність населення, належне функціонування та розвиток країни в цілому, збереження її обороноздатності, можливість досягнення зовнішньоекономічних цілей держави.

Транспортна галузь нашої країни – це сукупність суб'єктів господарювання, незалежно від їх форми власності, які надають послуги певних видів, що мають однорідне споживче або функціональне призначення [1].

Структура транспортного комплексу України формується під впливом багатьох факторів, основні з яких наведено на рисунку 1.1.

За роки незалежності транспортна галузь в Україні набула нових якісних стимулів для зростання. Вона забезпечує створення 13% валового внутрішнього продукту, а вартість основних засобів виробництва (за

первинною оцінкою) складає 35% від загальної вартості виробничого потенціалу країни [2].

Рисунок 1.1 – Фактори впливу на транспортний комплекс країни

Транспортна система нашої країни представлена такими видами транспорту: залізничний, автомобільний, водний, повітряний, трубопровідний.

Значну частку в транспортній галузі щодо надання послуг з перевезення складають підприємства автомобільного транспорту. Ця підгалузь економіки є джерелом поповнення бюджету, а також приймає вагомую участь в створенні нових робочих місць, не беручи до уваги виконання основної функції – перевезення пасажирів та вантажів. З моменту існування незалежної України, автомобільним транспортом виконується перевезення близько 70% вантажів та 90% пасажирів. Автомобільний транспорт за рахунок високої мобільності, різноманітності транспортних засобів за різноманітними критеріями

(вантажопідйомністю, призначенням, технічними та економічними характеристиками має велике значення для перевезення на невеликі відстані. Життєдіяльність міст та селищ залежить від якості роботи автомобільного транспорту [3].

Відповідно до статистичних даних по галузі автомобільного транспорту:

За останній звітний рік:

а) У міжміському сполученні автомобільним транспортом (автобуси) перевезено 148 млн. пасажирів із 225 млн., тролейбусами 6 млн.

б) у приміському сполученні автомобільним транспортом (автобуси) перевезено 621 млн. пасажирів із 990 млн.

в) у міському сполученні перевезено 5407 млн. пасажирів з них:

1) автомобільним транспортом (автобуси) 2575 млн.;

2) тролейбусами 1300 млн.;

3) трамваями 757 млн.;

4) метрополітеном 775 млн.

Пасажирообіг автомобільним транспортом (автобуси) становить 49 млрд.пас.км, що становить 38 % від всіх видів транспорту, тролейбусами – 7,6 млрд.пас.км, що становить 6 %, трамваями – 4.1 млрд.пас.км, що становить 3 %.

На даний час автомобільна транспортна система України налічує більше 9,2 млн. транспортних засобів, у тому числі:

– 6,9 млн. легкових автомобілів

– $\approx$ 250 тис. автобусів

– $\approx$ 1,3 млн. вантажних автомобілів

– понад 840 тис. од. мототранспорту.

У цілому, на ринку комерційних перевезень в цей час здійснюють підприємницьку діяльність майже 56,2 тис. перевізників, які в своїй діяльності використовують більш 154 тис. транспортних засобів.

Розподіл виданих ліцензій за видами перевезень наведено у таблиці 1.1 [2].

Таблиця 1.1 – Розподіл ліцензій за видами перевезень

Вид перевезень	Кількість діючих ліцензій
надання послуг з перевезення пасажирів автобусами	13295
надання послуг з перевезення пасажирів на таксі	15965
надання послуг з перевезення пасажирів легковими автомобілями на замовлення	987
надання послуг з перевезення небезпечних вантажів	1820
надання послуг перевезення пасажирів та небезпечних вантажів	206
надання послуг перевезення пасажирів та вантажів	636
надання послуг з перевезення вантажів	12451
Всього	45360

Кількість транспортних засобів, що використовується ліцензованими підприємствами представлена у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Кількість транспортних засобів, що використовуються ліцензіатами

Тип транспортного засобу	Кількість транспортних засобів
Автобуси	74527
Таксі	23484
Легкові	4490
Вантажні (небезпечні вантажі)	16127
Всього	118628

Підприємство автомобільного транспорту може належати до різних форм власності, а саме: приватної, державної, спільної та інших.

Місце та значення транспорту в суспільному виробництві визначає пріоритети його розвитку, необхідність державної підтримки в задоволенні його потреб у транспортних засобах, паливно-енергетичних та матеріально-технічних ресурсах.

Державне регулювання в сфері транспорту здійснюється шляхом проведення економічної та соціальної політики.

Функції державного управління транспортною системою пов'язані з:

- експлуатаційною діяльністю транспортних засобів;
- правовим забезпеченням діяльності транспортної системи;
- соціальним розвитком, охороною навколишнього середовища,
- фінансово-економічною діяльністю;
- адміністративно-політичною діяльністю.

В сучасних умовах розвитку національної економіки до основних проблеми державного управління розвитку транспортної галузі України можна віднести: наявність територіальних і структурних диспропорцій в розвитку транспортної інфраструктури; недостатній рівень доступності транспортних послуг для населення, мобільності трудових ресурсів; недостатня якість транспортних послуг; низький рівень експорту транспортних послуг, у т.ч. використання транзитного потенціалу; недостатній рівень транспортної безпеки; посилення негативного впливу транспорту на екологію, недостатній рівень конкурентоспроможності вітчизняних компаній і всієї транспортної системи України в цілому на світовому ринку транспортних послуг [4].

В умовах ринкових відносин підприємство підгалузі автомобільного транспорту знаходиться у взаємодії з іншими ринковими суб'єктами, до того ж на нього впливають джерела сфери прямої (постачальники, споживачі, конкуренти) і непрямой (посередники, державні органи, закони) дії. Саме на підставі та згідно з законами будь-яке підприємство повинне організовувати свою діяльність.

Діяльність підприємства не повинна суперечити Конституції України, Господарському та Цивільному кодексам України.

Основним законодавчим актом, який регулює автотранспортну діяльність в Україні є Закон України «Про автомобільний транспорт» від 05.04.2001 р. № 2344-III та визначає, що підприємство може бути перевізником пасажирів тільки за умови отримання ліцензії [5].

Оскільки ведення діяльності з перевезення пасажирів та вантажів є можливим тільки за умови наявності у підприємства ліцензій на такий вид

діяльності суб'єкти господарювання повинні керуватися Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом, що затв. Постановою КМУ від 02.12. 2015 р. № 1001.

Технічна сторона діяльності опирається на дію таких законодавчих актів як: Положення про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту, затв. наказом МТУ від 30.03.1998 р. № 102, Порядок проведення обов'язкового технічного контролю та обсяги перевірки технічного стану транспортних засобів, затв. Постановою КМУ від 30.01.2012 р. № 137.

Суб'єкти господарювання, що надають послуги з перевезення пасажирів обов'язково беруть до уваги вимоги:

- Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту, затв. Постановою КМУ від 18.02.1997 р. № 176;
- Порядку організації перевезень пасажирів та багажу автомобільним транспортом, затв. наказом МІУ від 15.07.2013 р. № 480;
- Порядку розроблення та затвердження паспорта автобусного маршруту, затв. наказом МТТЗУ від 07.05.2010 р. № 278;
- Порядку проведення конкурсу з перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування, затв. Постановою КМУ від 03.12.2008 р. № 1081.

Оскільки, питома вага працівників підприємств транспорту – це водії, керівництво підприємства обов'язково повинно дотримуватися Положення МТТЗУ № 340.

Правилами охорони праці на автомобільному транспорті, що затв. наказом Міністерством надзвичайних ситуацій України 09.07.2012 р. № 964 керуються суб'єкти господарювання в частині організації належних умов праці на підприємстві.

Тобто, діяльність АТП регулюють значна кількість законодавчих та

нормативно-правових актів, а також чисельна низка роз'яснень та листів профільних міністерств, ДПСУ.

Організацію перевезень пасажирів здійснює державне управління автомобільного транспорту МІУ та органи місцевого самоврядування, що є замовниками послуг з перевезення пасажирів маршрутами загального користування.

Галузь автомобільного транспорту відіграє суттєву роль в соціально-економічному розвитку країни. Загалом, автомобільний транспорт задовольняє потреби національної економіки в цілому та потреби населення у перевезеннях, зокрема. Однак є низка проблем, які суттєво погіршують стан сфери автомобільного транспорту в нашій країні, а саме:

- недосконала структура парку автобусів, що не відповідають технічним та екологічним вимогам;
- нестача коштів на фінансування підприємств-перевізників вплинула на процес оновлення рухомого складу основних засобів, і як наслідок – технічний стан транспортних засобів не відповідає встановленим вимогам (більша частина рухомого складу – це автобуси, що старше 10 років);
- значно великий рівень зношеності транспортних засобів;
- постійне зростання кількості виданих підприємствам – ліцензій, що ускладнює контроль за дотриманням ліцензійних умов та інших вимог чинного законодавства;
- підприємства-перевізники, що надають послуги з громадських перевезень, характеризуються збитковістю через низький рівень тарифів;
- збитковість через недостатню компенсацію з бюджету витрат на перевезення пільгової категорії населення, що спричиняє велике витратне навантаження на підприємства транспортної галузі;
- недосконала та непрозора система збору виручки від пасажирських перевезень;
- некомпетентність органів влади виконувати покладені на них функції в частині організації перевезень: формування маршрутної мережі,

визначення необхідної кількості транспортних засобів, їх пасажиромісткість, розробка розкладів руху;

- зниження якості пасажирських перевезень, оскільки не зменшується кількість порушень автомобільними перевізниками вимог законодавства щодо умов та Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту в країні;

- незадовільна організація перевезення осіб з обмеженими фізичними можливостями;

- готівковий розрахунок за надання послуг з перевезення є майже неконтрольованим, на автобусних маршрутах, як правило, пасажирам не надаються квитки на проїзд. Така ситуація робить неможливим визначення доходу до оподаткування;

- незадовільний стан безпеки дорожнього руху. Рівень аварійності, кількість дорожньо-транспортних пригод та потерпілих вказують на недостатнє регулювання, вплив, контроль за безпекою дорожнього руху;

- жахливий стан дорожнього покриття в нашій країні, що призводить до швидкого зносу, постійних поламок, необхідності в постійних ремонтах, фінансових витрат підприємств;

- автомобільний транспорт є одним із найбільш активних забруднювачів навколишнього середовища;

- наявність на ринку автоперевезень нелегальних підприємств.

На нашу думку, на появу вищезазначених недоліків, що погіршують стан сфери автомобільного транспорту вплинули наступні фактори:

- недосконалість законодавчого регулювання та контролю діяльності автомобільного транспорту;

- відсутнє бюджетне фінансування соціально необхідних послуг;

- неефективна система допуску (видачі ліцензій) суб'єктів господарювання до ринку надання послуг з перевезення.

Шляхи вирішення проблем пасажирського автомобільного транспорту полягають в наступному:

а) організаційне забезпеченні діяльності автомобільного транспорту, підвищення якості послуг, що необхідно зробити через:

- 1) удосконалення організації нерентабельних, соціальних послуг;
- 2) державні програми щодо запровадження механізму організації перевезень пасажирів з обмеженими фізичними можливостями;
- 3) оптимізація структури видів пасажирського транспорту;
- 4) оптимізація мережі автобусних маршрутів;
- 5) підвищення кваліфікації всіх працівників автомобільної сфери;
- 6) більш детальна оцінка підприємства перед вирішенням питання щодо видачі ліцензій.

б) посилення контролю в частині податкового, цінового регулювання:

- 1) надання адресних дотацій пільговій категорії населення;
- 2) покращення механізмів здійснення тарифної політики;
- 3) стимулювання перевізників за рахунок оптимізації умов оподаткування;
- 4) створення системи безготівкових розрахунків, електронних квитків.

в) підвищення рівня безпеки пасажирського автомобільного транспорту:

- 1) контроль за дотриманням водіями режиму праці та відпочинку;
- 2) розробка, прийняття та виконання Державної цільової програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху;
- 3) підвищення вимог, розміру штрафів щодо порушення Правил дорожнього руху;
- 4) якісна підготовка, підвищення кваліфікації водіїв;
- 5) підвищення вимог до конструкції та контролю технічного стану ТЗ відповідно до Європейських норм та стандартів.

г) удосконалення технічного регулювання – гармонізація з європейським та міжнародним законодавством вимог та процедур для підтвердження відповідності та придатності транспортних засобів.

д) підвищення рівня екологічної безпеки:

1) розробка змін нормативно-правових актів щодо охорони навколишнього середовища.

2) поступове запровадження екологічних норм для транспортних засобів.

3) посилення державного контролю за якістю паливних і мастильних матеріалів.

є) європейська інтеграція шляхом адаптації до законодавства Європи в сфері автомобільного транспорту.

Незважаючи на існуючі в галузі такі проблеми як соціальні, економічні витрати від ДТП, забруднення та інше, сфера автомобільного транспорту має і переваги:

- доступність до започаткування бізнесу;
- маневреність;
- швидкість перевезення пасажирів;
- цінова доступність для користувачів послуг.

Для формування належної діяльності ринку послуг автомобільного транспорту необхідно реалізувати економічну, інвестиційну, науково-технічну та соціальну політику, підвищити рівень безпеки та якості перевезень та вирішити питання щодо повного оновлення автобусних парків нашої країни.

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що транспортна система є значним та важливим сегментом економіки України, відіграє суттєву роль у розвитку національної економіки, забезпечує своєчасні та ефективні перевезення, що сприяє інтеграції економіки України у європейську та світову економічні системи.

Для вирішення основних проблем транспортного комплексу України необхідно шукати шляхи вдосконалення державного управління транспортною сферою, що визначатимуть цілі та напрями розвитку транспортної системи.

1.2 Організація та нормативно-правове регулювання обліку на автотранспортному підприємстві

Функціонування економіки нашої країни в ринкових умовах висуває ряд вимог транспортним підприємствам для адаптації до ринкової економіки. В таких динамічних умовах виживають тільки ті суб'єкти господарювання автомобільного транспорту, що чітко, правильно та компетентно визначають вимоги в сфері надання таких послуг, швидко приводять свою діяльність у відповідність до актуальних змін, організовують надання конкурентоздатних послуг, ведуть прозорий, коректний та оперативний облік, що допомагає швидко реагувати та приймати правильні управлінські рішення для ефективного функціонування підприємства. Усе це потребує глибоких, спеціальних економічних та бухгалтерських знань, а отже, відповідної підготовки фахівців.

Бухгалтерський облік – механізм, що має на меті забезпечувати інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів з ціллю здійснення дієвого, ефективного управління суб'єктом господарювання будь-якої галузі в сучасних економічних умовах. Саме для цього бухгалтерський облік повинен бути організований відповідно до потреб конкретного підприємства, зокрема, і автотранспортного, з обов'язковим дотриманням вимог чинного законодавства.

Для управління підприємством бухгалтерський облік повинен надавати повну та своєчасну інформацію, що потребує його належної організації. Від того, як організовано бухгалтерський облік на підприємстві, як виконуються облікові, контрольні та аналітичні функції, значною мірою залежить рівень прийнятих управлінських рішень.

Оскільки у теорії і практиці дуже часто зустрічаються словосполучення «організація обліку» і «ведення обліку», актуальним буде з'ясувати, що є між ними спільного, а що відмінного.

У сучасній науці і практиці частіше можна почути термін «організація обліку» ніж поняття «ведення обліку». Дані поняття є дуже різними за змістом і значенням. Такі автори як Ф. Ф. Бутинець, О. П. Войналович, І. Л. Томашевський наполягають на тому, що слід чітко відрізнити поняття «організація» і «ведення» бухгалтерського обліку (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Визначення поняття «організація бухгалтерського обліку»

Автор	Визначення
1	2
Бутинець Ф.Ф.	Сукупність заходів власника підприємства, які мають цілеспрямований характер щодо створення, забезпечення, постійного впорядкування і вдосконалення функціонування системи бухгалтерського обліку та здійснення його процесу на підприємстві [7, с. 41].
Войналович О.П.	Сукупність заходів із упорядкування облікової роботи, які здійснює адміністрація підприємства та бухгалтер за дорученням власника з метою забезпечення виконання завдань бухгалтерського обліку на відповідному етапі розвитку суспільства [8, с. 4].
Івахненко С.В.	До першої групи він відніс тлумачення організації бухгалтерського обліку як побудови системи обліку, до другої – визначення, у яких використовується системний підхід до організації обліку як важливої функції управління, до третьої – визначення організації обліку як управління обліковим персоналом [9, с. 114-118].
Кундря-Висоцька О.П.	Цілеспрямоване вдосконалення механізму, структури і процесів обліку, впорядкування всіх елементів системи бухгалтерського обліку [11, с. 12].
Кужельний М.В., Левицька С.О.	Організація бухгалтерського обліку – раціональна система відображення операцій і результатів діяльності з урахуванням економіко-організаційних особливостей підприємства, результати впровадження якої гарантують достовірність інформації, їх повноцінність для прийняття оперативних та стратегічних рішень [12, с.17].
Лень В.С.	Сукупність дій зі створення цілісної системи бухгалтерського обліку, підтримання і підвищення її організованості, функціонування якої спрямоване на забезпечення інформаційних потреб користувачів облікової інформації, включаючи вибір форм організації та формування матеріального й інформаційного забезпечення облікового процесу [13, с. 6].
Пушкар М.С.	Організація фінансового обліку передбачає вирішення таких принципово важливих питань, як розробка концепції облікової політики підприємства; межі застосування фінансового обліку. Від вирішення цих питань залежить структура обліку, врахування запитів управлінської системи і функціонування інформаційної системи підприємства [14, с.138].

Продовження таблиці 1.3

1	2
Маргуліс А.Ш.	Система документування операцій і документообігу, встановлення графіку облікових робіт, тобто правил і термінів надання і обробки первинних документів і внутрішньовиробничої звітності, побудови плану рахунків і вибір форми рахівництва; систему узагальнення рахункових записів, контролю за здійсненням господарських операцій, забезпечення підприємства обґрунтованими нормативами і кошторисами витрат, нормами запасів оборотних засобів і плановими калькуляціями; побудову облікового апарату і визначення виконуваних ним функцій [15, с. 15].
Островецька Р.Е.	Сукупність цілеспрямованих процесів або дій зі створення, функціонування, упорядкування та постійного удосконалення системи бухгалтерського обліку з метою забезпечення внутрішніх та зовнішніх користувачів обліково-економічною інформацією, необхідною для прийняття управлінських рішень [16, с. 12].
Сльозко Т.М.	Науково-обґрунтована сукупність умов, за яких найбільш економічно і раціонально здійснюється збір, обробка і зберігання бухгалтерської інформації з метою оперативного контролю за правильним використанням майна підприємства та надання користувачам неупередженої фінансової звітності [17, с. 12-13].
Сопко В.В	Система методів, способів та заходів, які забезпечують оптимальне функціонування бухгалтерського обліку та подальший його розвиток [18, с. 7-8].
Шмігель О.Д.	Цілеспрямоване впорядкування і удосконалення методології і техніки бухгалтерського обліку, а також робочих процесів збору первинної обліково-економічної інформації, її обробка, узагальнення і отримання відомостей, необхідних для управління підприємством [19, с. 9].

*Джерело: узагальнено автором за джерелами, наведеними в табл.

Відповідно до Закону України № 996 питання організації обліку відноситься до компетенції його власника або уповноваженого органу відповідно до законодавства й установчих документів. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку і забезпечення відображення фактів здійснення всіх господарських операцій в первинних документах, зберігання й обробки документів, реєстрів і звітності протягом встановленого строку несе власник або уповноважений ним орган, який здійснює керівництво підприємством згідно з чинним законодавством і установчими документами.

Таким чином, беручи до уваги та узагальнюючи визначення науковців, можна зробити висновок, що організація бухгалтерського обліку – це комплекс, система, сукупність дій, що поєднує нормативно-правові,

методичні, технічні та організаційні елементи бухгалтерського обліку в конкретних умовах з метою забезпечення потреб користувачів обліково-економічної інформації.

Тобто, цілому організацію бухгалтерського обліку на АТП ми визначаємо як:

- сукупність способів створення та впорядкування системи бухгалтерського обліку для забезпечення її функціонування з урахуванням особливостей суб'єкта господарювання;

- систему умов та елементів побудови облікового процесу для отримання достовірної і своєчасної інформації про господарську діяльність підприємства та здійснення контролю за раціональним використанням майна власника;

- науково обґрунтовану сукупність умов, які забезпечують найбільш економне та раціональне здійснення збору, обробки та зберігання бухгалтерської інформації для оперативного контролю за правильним використанням майна підприємства та надання користувачам достовірної фінансової звітності.

Складовими предмета організації бухгалтерського обліку є:

- обліковий процес – здійснення облікових робіт в необхідній логічній послідовності, за стадіями, що пов'язані між собою та в сукупності представляють єдину систему;

- трудовий процес – праця обліковців;

- методологічне та методичне забезпечення.

Аналізуючи складові, можемо сформулювати визначення предмета бухгалтерського обліку.

Під предметом бухгалтерського обліку пропонуємо розуміти процес, існування якого потребує залучення фахівців, що озброєні відповідними методологічним і методичним забезпеченням, та знаходяться в постійному розвитку.

Суб'єктом організації бухгалтерського обліку на підприємстві, на нашу

думку, є керівник підприємства або уповноважений орган, на який покладено функцію управління.

На керівника підприємства, відповідно до Закону України № 996 покладено функцію забезпечення облікового процесу, формування облікового апарату.

Реалізація даних функцій здійснюється через розробку та затвердження основних документів, в яких фіксується організація обліку на конкретному підприємстві. Перелік таких документів наведено на рисунку 1.2.

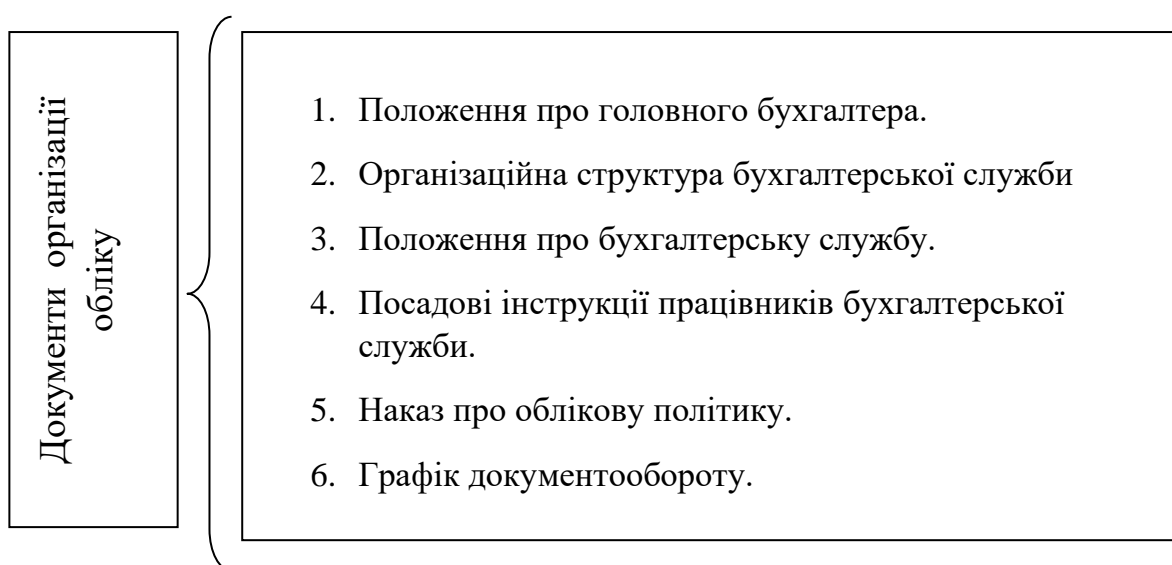

Рисунок 1.2 – Основні документи, які визначають підходи до організації бухгалтерського обліку в АТП

Елементи організації бухгалтерського обліку – це складові частини організації, що забезпечують виконання обліком його функцій та визначають організацію бухгалтерської служби.

Як і в ситуації з визначенням поняття «організація обліку», існує багато різних думок науковців щодо кількості її елементів (табл. 1.4).

Проаналізувавши думки вчених, доходимо до висновку, що майже всі виокремлюють документообіг та організацію бухгалтерської служби як основні елементи організації бухгалтерського обліку.

Таблиця 1.4 – Елементи організації бухгалтерського обліку

№ з/п	Елементи організації обліку	Бабиніна Г.М. [20]	Бутинець Ф.Ф. [21]	Волкова І.А. [22]	Дусмурадов Р. [23]	Кужельний М.В. [24]	Сук Л.К. [25]	Табачук Г.П. [26]	Хоптинський Ю. [27]	Шигун М.М. [28]
1	Положення про бухгалтерську службу (організація бухгалтерської служби)		+		+	+	+		+	+
2	Положення про головного бухгалтера		+			+				
3	Посадові інструкції	+	+		+		+		+	
4	Набір кадрів, навчання, підвищення кваліфікації					+				
5	Технічне і програмне забезпечення		+			+			+	+
6	Технологія обробки облікової інформації			+	+		+			
7	Первинний облік	+				+	+	+		+
8	Схеми документообороту	+	+	+	+	+	+		+	+
9	Робочий план рахунків	+		+	+	+		+		+
10	Облікова політика	+		+	+			+		+

Документообіг – порядок і шлях руху документів від моменту їх створення (отримання) до моменту передачі в архів (рис. 1.3).

Складність документообігу насамперед залежить від:

- специфіки діяльності підприємства;
- структури суб'єкта господарювання;
- структури бухгалтерської служби;
- кількості облікових операцій на підприємстві;
- форми, за якої ведеться бухгалтерський облік.

Прискорення руху та покращення якості документообігу можливе за рахунок детальної розробки і запровадження в діяльності графіку документообігу.

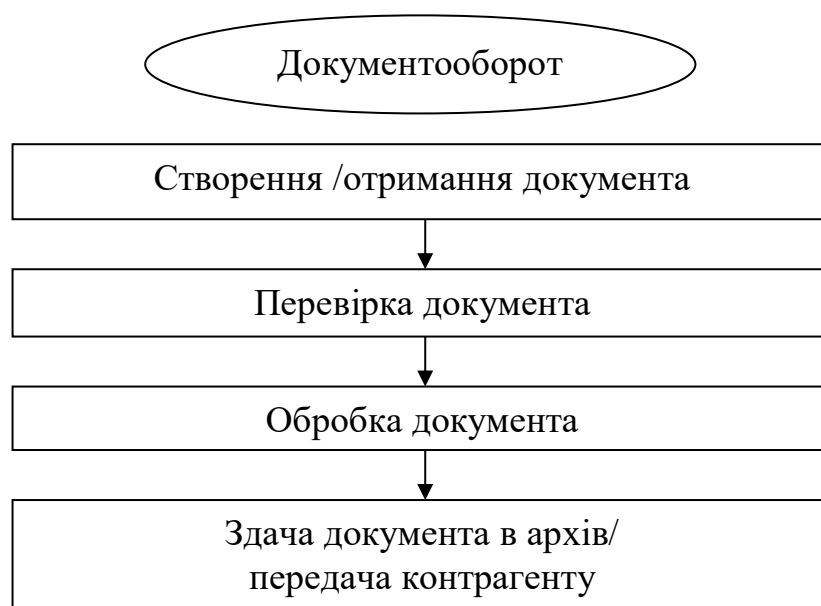

Рисунок 1.3 – Етапи документообігу на АТП

Графік документообігу – документ, що розробляється з обов’язковим врахуванням специфіки діяльності підприємства, та містить перелік робіт із розробки, складання, перевірки і обробки документів з зазначенням підрозділів, виконавців, термінів виконання і знаходження документів у певного виконавця.

Застосування у роботі графіку документообігу дозволяє покращити та пришвидшити, систематизувати облікову роботу, сприяє посиленню функції контролю, автоматизації бухгалтерського обліку.

Організація облікового процесу в АТП реалізується через наявну бухгалтерську службу та має передбачати наступні чинники:

- а) Місце підрозділу бухгалтерії в загальній структурі управління підприємством та зв’язок з іншими структурними підрозділами.
- б) Кадрова чисельність бухгалтерії.
- в) Вид організаційної структури бухгалтерії.
- г) Місце розташування даного підрозділу бухгалтерії в адміністративному корпусі АТП.
- д) Обмін документацією та інформацією.

Як правило, бухгалтерську службу в АТП очолює головний бухгалтер. Спеціалістів структурного підрозділу з бухгалтерської роботи найчастіше розподіляють на групи за видами облікових операцій. Найчастіше дані групи виглядають наступним чином:

- фінансова група (група обліку фінансово-розрахункових операцій) – облік грошових коштів в касі, на рахунках в банках, тощо.

- група обліку розрахункових операцій – облік і контроль розрахунків із заробітної плати, розрахунків за податками, розрахунків з контрагентами, облік розрахунків з дебіторами та кредиторами.

- група матеріального обліку – складський облік, облік надходження, руху, списання запасів, інвентаризація.

- група обліку готової продукції – облік витрат на виробництво, облік відвантаження і реалізації, розрахунки з покупцями.

- облік необоротних активів – облік основних засобів, нарахування амортизації, участь у інвентаризації.

- група обліку власного капіталу – розрахунки з акціонерами, розподіл прибутку [29].

Права, функціональні обов'язки кожного спеціаліста бухгалтерської служби обов'язково повинні бути передбачені посадовою інструкцією, ознайомлення з якою відбувається до початку роботи фахівця.

Враховуючи специфіку роботи автотранспортного підприємства, обов'язковими на нашу думку повинні бути такі групи бухгалтерської служби:

- а) Група матеріального обліку основним завданням якої буде облік паливо-мастильних матеріалів, які складають найбільшу питому вагу в запасах підприємства.

- б) Група обліку основних засобів функціональним призначення якої буде облік автотранспортних засобів, оскільки це основа роботи АТП, їх ремонт, модернізація, облік при ДТП, списання.

- в) Група обліку розрахункових операцій – специфічний облік робочого часу водіїв та їх заробітної плати.

г) Група обліку готової продукції повинна мати дещо інше призначення оскільки готовий продукт АТП – це надана послуга кінцевому споживачу.

д) Інші вищезазначені групи не мають значних специфічних характеристик в роботі.

Важливе місце в розгляді питань організації бухгалтерського обліку належить обліковій політиці АТП, оскільки це є перший і один з основних етапів побудови належної роботи підприємства, а також дотримання всіх відповідних вимог чинного законодавства України та належного подання фінансової звітності [30].

За діючим законодавством підприємствам надано право самостійно визначати облікову політику.

У вітчизняній практиці термін «облікова політика» з'явився на початку 90-х років ХХ століття, а з прийняттям Закону України № 996 набув офіційного статусу.

Облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовується підприємством для складання та подання фінансової звітності [31].

Мета створення облікової політики – створення системи обліку конкретного підприємства відповідно до специфіки, але з обов'язковим врахуванням єдиних принципів і правил, з ціллю відображення інформації у фінансовій звітності.

Облікова політика допомагає обирати найбільш відповідний для підприємства варіант обліку з тих, що передбачені НП(С)БО, та вирішити інші завдання, що пов'язані не тільки з бухгалтерським обліком. А саме:

- інформація про облікову політику відображується в примітках до фінансової звітності;

- правильно розроблена облікова політика допомагає оптимізувати податкове навантаження підприємства та ін. [32].

При формуванні облікової політики необхідно врахувати всю сукупність характеристик учасників господарського процесу.

Серед відомих загальнонаукових принципів важливими для формування облікової політики є:

а) принцип системності випливає з того, що підприємство розглядається як цілеспрямована виробнича система, всі елементи якої взаємопов'язані між собою, динамічно взаємодіють із зовнішнім середовищем і виступають як єдине ціле.

б) принцип ефективності слід розглядати як наявність багатоваріантних шляхів досягнення тієї самої мети.

в) принцип комплексності зумовлений тим, що діяльність підприємства залежить від багатьох зовнішніх і внутрішніх цілей.

г) принцип науковості та обґрунтованості виходить з того, що підприємство – це середовище, на основі законів природи і суспільного розвитку синтезуються закони самого виробництва та інші.

На вибір облікової політики підприємства впливають багато чинників [33]:

а) галузеві особливості або вид діяльності;

б) організаційно-правова форма (відкрите акціонерне товариство, приватне підприємство, товариство з обмеженою відповідальністю тощо);

в) обсяги виробництва (кількість працюючих);

г) рівень кваліфікації облікового апарату та забезпеченість його комп'ютерною технікою;

д) взаємовідносини з податковою системою (які податки сплачує підприємство);

е) стратегія фінансово-господарської діяльності підприємством.

Основне, що повинна висвітлювати облікова політика – це опис принципів оцінки статей звітності підприємства та вибір одного із існуючих у НП(С)БО методів обліку.

Рекомендації щодо формування облікової політики викладено у «Методичних рекомендаціях щодо облікової політики підприємств», затв. наказом МФУ від 27.06.2013 № 635.

Документом, в якому фіксуються положення облікової політики, є наказ або розпорядження керівника підприємства, який складається на кожний наступний звітний рік.

Складання наказу, що затверджує на поточний рік прийняту методологію бухгалтерського обліку та його організацію вимагається Законом України № 996.

Наказ про облікову політику АТП повинен визначати [34]:

- методи оцінки вибуття запасів;
- методи амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів;
- порядок оцінки ступеня завершеності операцій із надання послуг;
- перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості (робіт, послуг);
- кількісні критерії та якісні ознаки суттєвості інформації про господарські операції, статті фінансової звітності;
- одиницю аналітичного обліку запасів;
- спосіб складання звіту про рух грошових коштів;
- інші загальні та специфічні відповідно до види діяльності методи бухгалтерського обліку.

Для раціональної організації облікового процесу на АТП необхідно дотримуватися відповідних принципів [32]:

- цілісність – система обліку розглядається як цілісне явище, якість якого не зводиться до властивості будь-якої з окремих частин, які утворюють її.
- всебічність – необхідність враховувати усі внутрішні та зовнішні фактори, що мають вплив на функціонування системи.
- субординація – створення підпорядкованості елементів, структури і відносин за критеріями.
- динамічність – система та її складові повинні розглядатися не як щось постійне, а як те, що постійно змінюється.

- випереджальне відображення – прогнозування найбільш ймовірного стану системи в майбутньому, враховуючи принцип динамічності.
- безперервність – поетапна побудова і вдосконалення облікового процесу під час вирішення завдань.
- адаптивність – необхідність постійного відстеження внутрішніх і зовнішніх змін з метою швидкого пристосування методів і способів до нових умов управління і виробництва.
- паралелізм – необхідна наявність системи обліку в самостійних підрозділах.

Формування облікової політики підприємства передбачає створення робочого плану рахунків.

Перед тим як його розробляти, потрібно знати, по-перше, загальне завдання плану рахунків, яке полягає в установленні науково обґрунтованої, взаємопов'язаної системи синтетичних групувань з тим, щоб надавати можливість отримувати однорідні економічні показники про роботу підприємств та організацій за галузями економічної діяльності, економічними районами, а також у масштабі економіки країни.

По-друге, необхідно ґрунтуватися на нормативному Плані рахунків № 291 та Інструкції № 291.

Для організації бухгалтерського обліку на основі НП(С)БО План рахунків № 291 є визначальним, оскільки відповідає цілям і завданням ринкової економіки, тісно пов'язаний із формами власності, методами формування цін, визначенням кінцевих результатів роботи внутрішніх підрозділів підприємства (центрів відповідальності, цехів, бригад). Він є методичною основою побудови національної системи обліку.

Розроблення робочого плану рахунків полягає у складанні систематизованого переліку об'єктів поточного обліку.

Система нормативного регулювання бухгалтерського обліку в АТП представлена чотирма рівнями [35], кожен з яких охоплює документи, які показані в табл. 1.5.

Таблиці 1.5 – Нормативно-правове регулювання організації бухгалтерського обліку в АТП

Рівні регулювання	Перелік документів
I рівень	Документи, що регулюють порядок ведення бухгалтерського обліку, складання і подання бухгалтерської звітності юридичними особами.
II рівень	План рахунків бухгалтерського обліку і НП(С)БО, що встановлюють правила і способи ведення обліку господарських операцій, складання та подання фінансової звітності.
III рівень	Нормативні акти і методичні вказівки (інструкції, листи, рекомендації) з питань бухгалтерського обліку, що розробляються МФУ та іншими органами.
IV рівень	Робочі документи, що формулюють облікову політику підприємства: робочий план рахунків бухгалтерського обліку, графік документообігу, модифіковані облікові реєстри.

Сучасне законодавство України не приділяє належної уваги використанню обчислювальної техніки у сфері бухгалтерського обліку. Проте Закони України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ, «Про захист інформації в автоматизованих системах» від 31.05.2005 р. № 2594-IV, «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ, а також Закон України № 996, містять мінімально необхідну юридичну базу для ведення бухгалтерського обліку за допомогою комп'ютерної техніки. Зазначені законодавчі акти встановлюють базові вимоги до застосування обчислювальної техніки та визначають правовий статус програмного забезпечення, хоча багато положень юридично не закріплено в законодавстві. З одного боку, це добре, оскільки надає великі можливості для вдосконалення облікової системи. З іншого боку, це створює широкий простір для помилкових рішень.

Отже, при організації обліку в АТП необхідно керуватись нормативними документами, основним з яких є Закон України № 996. Саме він регулює ведення бухгалтерського обліку та відображення результатів фінансово-господарської діяльності у фінансовій звітності. Основи ведення бухгалтерському обліку конкретного підприємства затверджуються наказом про облікову політику, а рух документів – графіком документообороту.

1.3 Методичні підходи до облікового процесу на автотранспортних підприємствах

У своїй основі метод є інструментом для вирішення головного завдання науки – пізнання об'єктивних законів дійсності з метою використання їх у практичній діяльності людей. Метод вивчає потребу і місце застосування методичних прийомів та процедур дослідження, експериментальної перевірки результатів дослідження [36].

Метод бухгалтерського обліку – сукупність способів і прийомів, за допомогою яких відбувається об'єктивне та взаємопов'язане відображення господарської діяльності підприємства в грошовій формі (табл. 1.6).

Таблиця 1.6 – Визначення методу, методології та процедури відповідно до економічної енциклопедії

Метод	Методологія	Процедура
Засіб пізнання як певна сукупність або комплекс прийомів і операцій з метою теоретичного відтворення економічної системи, її законів і суперечностей [37].	Наука про метод і шляхи досягнення істини (втіленої у науковій теорії, ідеях та ін.), основою якої є система найбільш загальних принципів, методів і способів пізнання економічної системи [37]	1) складова процесу; 2) офіційно встановлений порядок та спосіб дій у процесі виконання певних видів діяльності [37].

Бухгалтерський облік, як і кожна наука, має свій метод, який включає систему методичних прийомів і процедур, що реалізують прийоми у процесі функціонування цієї науки.

У ході розвитку наукової облікової думки сформувалися два підходи до визначення методу бухгалтерського обліку: адитивний (як сукупність елементів) та процедурний (як перелік процедур).

Всі способи та прийоми, що визначають метод бухгалтерського обліку, виокремлюються в такі групи: загальнонаукові; конкретно-емпіричні; елементи методу бухгалтерського обліку [38].

Загальнонаукові та конкретно-емпіричні методичні прийоми відображено на рис. 1.4 та рис. 1.5.

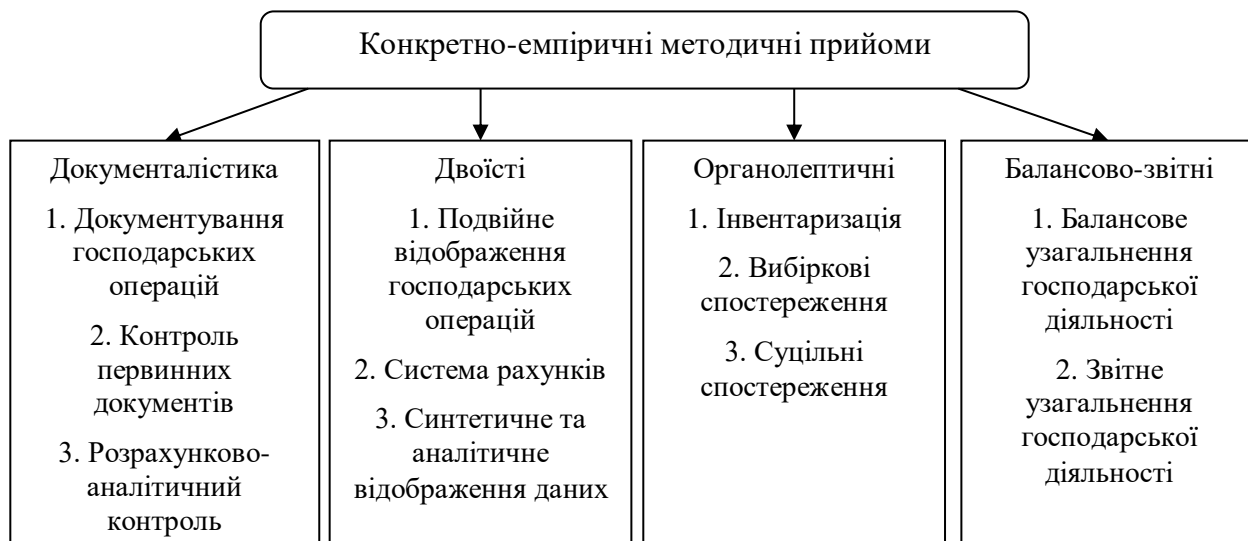

Рисунок 1.4 – Конкретно-емпіричні методичні прийоми бухгалтерського обліку

Традиційно склалося, що метод бухгалтерського обліку визначається як сукупність восьми елементів (адитивний підхід): документування, інвентаризація, оцінка, калькулювання, рахунки й подвійний запис, баланс і звітність.

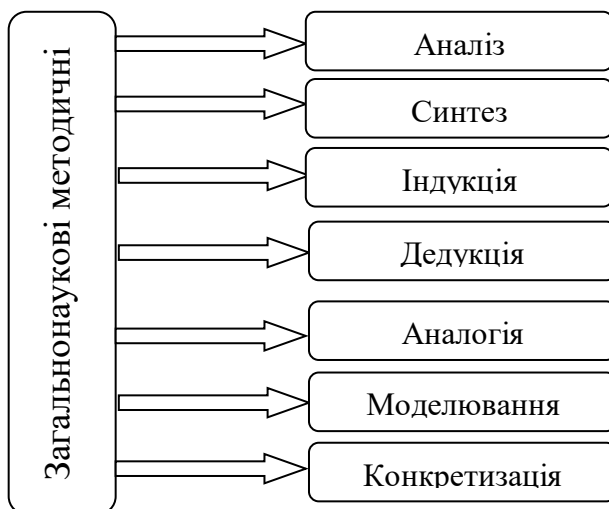

Рисунок 1.5 – Загальнонаукові методичні прийоми бухгалтерського обліку

Поряд з таким підходом вчені, праці яких присвячені розвитку теорії бухгалтерського обліку, визначаючи його метод, намагалися обґрунтувати той чи інший склад елементів [39, 40, 41, 42, 43]. Так, Пільменштейн Д. І. називає ще дев'ятий елемент методу бухгалтерського обліку – моделювання.

Баканов М. І. до складу методу бухгалтерського обліку включає: документацію, інвентаризацію, калькуляцію, рахунки, подвійний запис, баланс, звітність, а оцінку вважає лише необхідною передумовою правильного відображення в обліку його об'єктів [44]. Разом з тим, професійне судження бухгалтера в питаннях оцінки активів на дату балансу вимагають чіткостей у визначенні поняття «оцінка», що може бути забезпечено у випадку визнання її як елементу методу бухгалтерського обліку.

Ващинський Г. В. до складу методу не включає звітність, але восьмим елементом називає узагальнення підсумків бухгалтерських записів. Різноманітність форм звітності, відмінність методики визнання результатів діяльності в бухгалтерській та податковій звітності ускладнюють визначення «звітність» як окремого елемента методу бухгалтерського обліку. На нашу думку, до елементів методу цілком можна віднести «узагальнення даних бухгалтерського обліку на звітну дату».

Кудлаєва Н. В. виключає зі складу методів бухгалтерського обліку калькуляцію і звітність [45], 46. Теловата М. Т., Петраковська О. В. – інвентаризацію і звітність [46]. Однак, правильно проведена інвентаризація та калькулювання – запорука достовірності даних бухгалтерського обліку. Рациональна схема процедур зазначених питань потребує обґрунтування та контролю за її дотриманням, що може бути досягнуто в форматі методу.

Всі елементи можна згрупувати за виконуваними функціями [38]:

– елементи первинного спостереження включають в себе: документацію та інвентаризацію. Ці елементи забезпечують контроль за збереженням об'єктів бухгалтерського обліку.

Документація – фіксація господарської операції за допомогою матеріального носія інформації (документа).

Інвентаризація – спосіб виявлення фактичної наявності та стану ресурсів, джерел, матеріальних засобів та співставлення з даними бухгалтерського обліку.

– елементи вартісного виміру об'єктів бухгалтерського обліку – це оцінка та калькуляція.

Оцінка – вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку в грошовому вимірі.

Калькуляція – обчислення собівартості одиниці продукції або виконаних робіт, наданих послуг.

– взаємопов'язане та взаємозалежне відображення, узагальнення та порівняння інформації можливе за допомогою рахунків та подвійного запису.

Рахунки – метод, що представляє групування, поточний облік, контроль за наявністю та рухом об'єктів бухгалтерського обліку у певній системі.

Подвійний запис – спосіб відображення господарської операції в певному порядку та в однаковій сумі не менш як на двох рахунках.

– повне узагальнення про об'єкти бухгалтерського обліку можливе при використанні елементів методу бухгалтерського обліку таких як баланс та звітність.

Баланс – спосіб групування та відображення в грошовій формі стану об'єктів бухгалтерського обліку на певну дату в грошовій оцінці.

Звітність – періодичне узагальнення інформації, одержання підсумкових показників щодо облікових об'єктів та роботи підприємства загалом.

В умовах застосування комп'ютерної техніки кожний з елементів методу бухгалтерського обліку зберігає і навіть збільшує своє значення, однак за формою і сутністю, як правило, трансформується. Це, в свою чергу, призводить до змін у застосуванні елементів методу бухгалтерського обліку.

Застосування комп'ютерів вносить значні зміни до організації документування, що полягають, по-перше, у використанні електронних носіїв первинної інформації, і, відповідно, електронних первинних документів і, по-друге, в автоматичному складанні первинних документів.

Подвійний запис при комп'ютеризації обліку зберігається, навіть якщо операції фіксуються один раз за допомогою відповідного коду.

Комп'ютеризація вносить зміни і до інших елементів методу бухгалтерського обліку, таких як інвентаризація, калькулювання, баланс і звітність. Із застосуванням штрихових кодів проведення інвентаризації, не змінюючи своєї економічної сутності, значно прискорюється, а способи її проведення докорінно змінюються.

Так, заміна ручного перерахунку зчитуванням штрихових кодів дозволяє провести інвентаризацію без припинення поточних операцій на складах або в магазинах.

Суттєво змінюється порядок складання звітності, що формується як в регламентному режимі, так і в режимі запитів до бази даних, а не складається один раз для використання впродовж тривалого часу.

АТП здійснюють планування, організацію, виконання, регулювання перевезень, технічне обслуговування, ремонт та зберігання транспортних засобів. Сама діяльність визначає специфічні риси обліку на АТП.

АТП включає в себе: рухомий склад; персонал, що займається обслуговуванням, використанням транспортних засобів; приміщення та обладнання (для ремонту, обслуговування, зберігання ТЗ).

Бухгалтерський облік на АТП відображає виробничу діяльність, наявність і рух засобів, джерел їх утворення, оперативну діяльність щодо перевезення/транспортування пасажирів та вантажів.

Бухгалтерський облік АТП має ряд особливостей:

а) велика питома вага в основних засобах – транспортні засоби та постійна необхідність їх обліку, контролю за їх технічним станом, облік ремонту та інших робіт щодо модернізації та покращення рухомого складу підприємства.

б) основним персоналом АТП є водії, що закріплюються за певним транспортним засобом, що обумовлює специфічний графік роботи, режим праці та відпочинку, нюанси в частині документального оформлення щодо

кількості відпрацьованих годин, нарахування заробітної плати, надбавок, доплат в т.ч. за роботу в нічний час.

в) для обліку витрат за господарськими операціями АТП використовується рахунок 23 «Виробництво» та відкриваються відповідно до видів діяльності субрахунки: перевезення пасажирів, послуги з транспортування вантажів та інше.

г) в діяльності та обліку АТП відсутнє незавершене виробництво, всі витрати в обліку відносять на собівартість реалізованих послуг.

д) на підприємствах автотранспортної галузі в процесі діяльності виконуються такі види операцій: експлуатаційні перевезення пасажирів та вантажів, технічне обслуговування і ремонт ТЗ, гаражне обслуговування і зберігання ТЗ та інше.

е) специфічна документація, а саме: кожному підприємству за кожним маршрутом, який обслуговується (що стосується перевезень пасажирів) затверджується паспорт маршруту з детальною схемою маршруту, що визначає основні показники роботи автобусу, що підлягають обліку та аналізу: протяжність маршруту, нульовий пробіг, швидкість сполучення, час на виконання одного рейсу, час перебування автобуса на лінії, кількість рейсів на день, пробіг автобуса на маршруті.

Основним первинним документом для підприємства, що є основою для відображення операцій з перевезення в обліку виступає подорожній лист автобусу.

ж) облік експлуатаційної роботи ТЗ здійснюється на підставі вищевказаних подорожніх листів.

з) облік спецодягу.

и) впливовим чинником на організацію обліку на АТП є технічний стан рухомого складу підприємства-перевізника.

к) документальне оформлення і відображення в податковому і бухгалтерському обліку операцій з придбання і страхування транспортних засобів.

- л) облік операцій за наданням транспортних і транспортно-експедиторських послуг, заповнення первинних документів при їх наданні.
- м) особливості обліку при наданні міжнародних автотранспортних послуг.
- н) відображення в податковому і бухгалтерському обліку витрат на експлуатацію, техобслуговування і ремонт власних автомобілів.
- о) відображення в обліку витрат на ПММ легкового і вантажного автотранспорту, визначення нормативних витрат палива і розрахунок тимчасових лінійних норм витрат палива.
- п) облік витрат на оренду автомобіля у фізичних і юридичних осіб.
- р) нарахування, сплата і відображення в звітності податку з власників транспортних засобів.
- с) розрахунку збору за забруднення навколишнього середовища, правильне заповнення і представлення звітності.
- т) документальне оформлення і відображення в податковому і бухгалтерському обліку операцій вибуття транспортних засобів.
- у) облік ліцензування автоперевезень, реєстрація автомобілів в Сервісних центрах НПУ, придбання, вибуття і переміщення транспортних засобів, списання через аварії, крадіжки автомобіля.
- ф) лізингові операції з транспортними засобами.
- х) види техобслуговування і ремонтів, модернізація транспортних засобів, бухгалтерський облік запчастин.
- ц) придбання палива за готівковий/безготівковий розрахунок, по талонах і електронних картках. Складський облік і списання палива.
- ч) калькуляція автоперевезень: ведення обліку, групування витрат, амортизація транспортних засобів, методи калькуляції, розподіл загальновиробничих витрат. Методика складання собівартості автоперевезень.
- ш) облік компенсаційних виплат з бюджету за перевезення пільгової категорії населення.

Проаналізувавши все вищезазначене в даному підрозділі, варто підсумувати, що існує велика кількість та різноманітність методів бухгалтерського обліку, вчені розійшлися в думці щодо основних визначальних методів обліку в діяльності підприємств. Варто пам'ятати, що в Україні підприємствам надано право самостійного вибору способів та прийомів, за допомогою яких відбуватиметься ведення бухгалтерського обліку. Але, в такому разі, підґрунтям для використання тих чи інших методів є вибір керівництва та відображення цього вибору в наказі про облікову політику підприємства.

Таким чином, можна зробити висновок, що методи бухгалтерського обліку затверджуються та обґрунтовуються в наказі про облікову політику підприємства та реалізуються через окремі розпорядження керівництва.

РОЗДІЛ 2

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ
НА АВТОТРАНСПОРТНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ
ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС»**

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» створено та зареєстровано у 2008 році у місті Запоріжжі у відповідності до Конституції України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР та законів України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 р. № 1576-ХІІ, «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-ХІV, Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. № 435-ІV, Господарського кодексу України від 16.01.2003 р. № 436-ІV та Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI і керується в своїй діяльності вищенаведеними та іншими законодавчими актами, зокрема Законом України «Про автомобільний транспорт» від 05.04.2001 р. № 2344-ІІІ, а також Статутом та рішенням органів управління Товариства.

У період, що розглядається в даній роботі, згідно зі Статутом основною діяльністю ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» є надання послуг пасажирського наземного транспорту міського та приміського сполучення. Основними напрямками діяльності ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» окрім основної діяльності є:

- надання послуг таксі;
- інший пасажирський наземний транспорт;
- вантажний автомобільний транспорт;
- технічне обслуговування та ремонт автотранспортних засобів;
- загальна медична практика та ін.

З 2023 року ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» передивився свої види діяльності, на момент написання даної роботи підприємство має наступні напрями діяльності:

- неспеціалізована оптова торгівля;
- знесення;
- інша діяльність із прибирання будинків і промислових об'єктів;
- інші види діяльності із прибирання;
- транспортне оброблення вантажів;
- інша допоміжна діяльність у сфері транспорту;
- ремонт і технічне обслуговування інших транспортних засобів;
- будівництво житлових і нежитлових будівель.

Відповідно до рішення Міністерства транспорту та зв'язку України від 29.04.2008 р. № 66 ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» є транспортним підприємством, що має ліцензію на право виконання внутрішніх перевезень пасажирів автобусами.

Метою діяльності АТП є отримання прибутку та задоволення потреб юридичних та фізичних осіб у роботах та послугах, що надаються товариством.

ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» є юридичною особою, має відокремлене майно, самостійний баланс, рахунки в банках, печатку зі своїм найменуванням та ідентифікаційним кодом, фірмові бланки.

Товариство від свого імені набуває майнові і особисті немайнові права і має обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді.

Організаційна структура ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» спрямована насамперед на встановлення чітких взаємозв'язків між окремими підрозділами організації, розподілу між ними прав відповідальності. У ній реалізуються різні вимоги до удосконалювання систем управління, що знаходять вираження в тих чи інших принципах управління.

Організаційна структура ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» і її управління не є чимось застиглим, вона постійно змінюється та удосконалюється.

Безпосереднє управління діяльністю ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» здійснює його керівник – директор. Контроль за основним видом діяльності – перевезення пасажирів здійснює начальник відділу транспорту.

Організаційна структура управління ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС», побудована за функціональним принципом, що є традиційним для автопідприємств.

До структури АТП відповідно до штатного розпису входять: адміністрація; юридичний відділ; бухгалтерія; відділ кадрів; відділ господарського обслуговування та матеріально-технічного обслуговування.

Бухгалтерський облік в АТП веде бухгалтерська служба, яка складається з трьох осіб: головного бухгалтера, економіста та касира. Очолює бухгалтерську службу ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» головний бухгалтер, який здійснює організацію бухгалтерського обліку господарсько-фінансової діяльності підприємства й контроль за ощадливим використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів; організує облік грошових засобів, що надходять, товарно-матеріальних цінностей і основних засобів, облік витрат, а також фінансових, розрахункових і кредитних операцій.

Основною метою діяльності бухгалтерії є забезпечення належного та достовірного ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності на підприємстві з урахуванням особливостей діяльності та технологій обробки облікових даних.

Організація облікового процесу ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» має на меті надання користувачам звітності (бухгалтерської, фінансової, управлінської, статистичної, податкової) повної та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів на підприємстві.

При цьому, саме бухгалтерський облік є основним видом обліку, який ведеться на підприємстві. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік та фінансова звітність ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» ґрунтуються на таких основних принципах: обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування та відповідність доходів та витрат, превалювання сутності над формою, історична (фактична) собівартість, єдиний грошовий вимірник, періодичність.

Функції головного бухгалтера та бухгалтерії в АТП розподілені за відповідними напрямками (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Функції бухгалтерської служби ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС»

Функції	Зміст
1	2
Розрахункова функція:	прийом, аналіз і контроль табелів обліку робочого часу і готує їх до лічильної обробки;
	прийом і контроль правильності оформлення листків про тимчасову непрацездатність, довідок з догляду за хворими та інших документів, що підтверджують право на відсутність працівника на роботі, готує їх до лічильної обробки, а також для складання встановленої бухгалтерської звітності.
	нарахування заробітних плат працівникам підприємства, здійснює контроль за витрачанням фонду оплати праці
	реєстрація бухгалтерських проводок та їх рознесення;
	здійснює нарахування та перерахування страхових внесків у державні позабюджетні соціальні фонди, заробітних плат робітників і службовців, інших виплат та платежів, а також відрахування коштів на матеріальне стимулювання працівників підприємства;
	виплата зарплати працівникам підприємства;
	контроль за дотриманням касової дисципліни, розрахунками з підзвітними особами;
	підготовка даних для складання балансу й оперативних зведених звітів про доходи і витрати грошових коштів;
	участь у розробці і впровадженні раціональної планової й облікової документації, прогресивних форм і методів ведення бухгалтерського обліку на основі застосування сучасних засобів обчислювальної техніки та інформаційних технологій;
	методична допомога працівникам підрозділів підприємства з питань бухгалтерського обліку, контролю, звітності й економічного аналізу;
систематичне підвищення кваліфікації на курсах і семінарах з питань бухгалтерського обліку.	

Продовження таблиці 2.1

1	2
Планово-фінансова функція	контроль та планування фінансово-економічної діяльності підприємства; підготовка та ведення документації стосовно економічних питань; аналіз доходів та витрат; формування калькуляцій на послуги; складання та подання звітності по фінансово-економічних показниках підприємства.
Матеріальна функція	ведення обліку товарно-матеріальних цінностей, в т.ч. у розрізі матеріально-відповідальних осіб; інвентаризація товарно-матеріальних цінностей; суворо слідкувати за термінами експлуатації інвентарю і спецодягу і своєчасно проводити списання.

Основними функціями працівників бухгалтерії ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» є:

- безперервне ведення бухгалтерського обліку;
- організація облікового процесу відповідно до вимог законодавства та установчих документів АТП, забезпечення дотримання встановлених єдиних методологічних принципів бухгалтерського обліку;
- дотримання правил документообігу і технології обробки облікової інформації;
- контроль над дотриманням порядку оформлення первинних документів;
- систематизація інформації, що міститься в первинних документах на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису їх на взаємопов'язаних рахунках бухгалтерського обліку в тому періоді, в якому вони були здійснені;
- для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності проведення інвентаризації активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка;
- забезпечення складання і подання на основі даних бухгалтерського обліку у встановлені законом терміни фінансової, податкової, статистичної звітності.

Працівники бухгалтерської служби свої посадові обов'язки виконують на підставі посадових інструкцій, в яких визначені основні їх завдання та обов'язки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Завдання та обов'язки бухгалтерської служби

Головний бухгалтер	Економіст	Касир
<ul style="list-style-type: none"> – Здійснювати організацію бухгалтерського обліку. – Формувати облікову політику. – Організувати облік майна, зобов'язань та господарських операцій. – Здійснювати контроль за дотриманням порядку оформлення первинних та бухгалтерських документів. – Забезпечувати законність, своєчасність та правильність оформлення документів, розрахунків по заробітній платі, по податкам з бюджетами всіх рівнів. – Очолювати роботу по підготовці та прийнятті робочого плану рахунків для оформлення господарських операцій. – Приймати участь в здійсненні економічного аналізу. – Вести роботу по забезпеченню суворого дотримання штатної, фінансової та касової дисципліни. – Вживати заходів по накопиченню фінансових ресурсів для забезпечення стійкості підприємства. – Надавати методичну допомогу працівникам підприємства з питань бухгалтерського обліку, контролю, звітності. 	<ul style="list-style-type: none"> – Готувати вихідні дані для складання проектів господарсько-фінансової, виробничої та комерційної діяльності підприємства. – Брати участь у розгляданні розроблених виробничо-господарських планів, проведенні робіт з ресурсозбереження, удосконаленні прогресивних форм організації праці та управління, а також планової та облікової документації. – Оформлювати матеріали для укладання договорів, стежить за термінами виконання договірних зобов'язань. – Готувати періодичну звітність. 	<ul style="list-style-type: none"> – Здійснювати операції, пов'язані з прийманням та видаванням готівкових грошових коштів через касу підприємства. – Одержувати в установах банку готівку. – Підписувати прибуткові та видаткові касові ордери. – Видати квитанцію особі, яка здала готівку в касу. – Виписувати видатковий касовий ордер на фактично видану по платіжній відомості суму, передає його для реєстрації. – Щоденно в кінці робочого дня виводити залишок грошових коштів у касі підприємства та передавати у бухгалтерію підприємства звіт касира. – Видавати заробітну плату з каси відповідно до платіжної відомості. – Виконувати інші обов'язки зі збереження в касі грошових коштів.

Для ведення автоматизованого бухгалтерського обліку та управління підприємством з функціями формування регламентованої звітності, на

підприємстві використовується програмне забезпечення 1С, Medoc. Дані програми допомагають в створенні первинних документів, бухгалтерських проводок та звітності.

Середньооблікова чисельність підприємства у 2022 році складає 59 осіб.
Укомплектованість персоналом – 63,10 %

ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» протягом останніх років надає послуги з перевезення населення міста Запоріжжя відповідно до договорів з виконавчим комітетом Запорізької міської ради про надання таких послуг на автобусних маршрутах загального користування.

Дохід від основної діяльності за 2022 рік склав 8 423,71 тис. грн. Прогнозовані доходи АТП у 2023 році значно зменшилися порівняно з 2021 роком.

В минулому році підприємство мало Договори на обслуговування 7 автобусних маршрутів загального користування у місті Запоріжжя, а також з урахування військового стану в результаті вторгнення РФ на територію України.

Наразі, ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» обслуговує два маршрути загального користування в нашому місті.

ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» має Договір з Управлінням праці та соціального захисту населення на компенсацію витрат від пільгових перевезень, відповідно до якого щомісяця на рахунок підприємства в Казначействі надходять грошові кошти .

На підприємстві зареєстровано 50 ТЗ.

Розглянемо та зробимо аналіз основних техніко-економічних показників ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» за останні повні три роки їх господарської діяльності (табл. 2.3).

Виручка від реалізації послуг у вартісному виразі збільшилася у 2022 році порівняно з 2021 на 51 %.

Найбільшу питому вагу в загальній сумі доходів підприємства займають доходи, отримані від перевезень пасажирськими автобусами.

Таблиця 2.3 – Основні техніко-економічні показники підприємства

№ п/п	Показник	Одиниця виміру	Рік			Темп зростання	
			2020	2021	2022	2021 р./ 2020 р.	2022р./ 2021р.
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Доход (виручка) від, робіт, послуг (без ПДВ та акцизу)		8261,48	5574,74	8423,71	0,67	1,51
2.	Обсяг наданих послуг: - в діючих цінах	тис. грн.	6203,21	4523,14	6405,22	0,73	1,41
3.	Середньооблікова чисельність працівників:	осіб	145	115	160	0,79	1,39
	в тому числі: - робітників		122	100	131	0,82	1,31
4.	Продуктивність праці одного працівника (1.2:2)	грн./ особу	42,78	39,33	40,03	0,91	1,02
	в тому числі: - одного робітника		50,84	45,23	48,89	0,89	1,08
5.	Фонд заробітної плати працівників	тис. грн.	312,2	255,8	355,4	0,96	1,18
	в тому числі: - робітників		223,3	198,6	255,7	1,05	1,08
6.	Середньорічна заробітна плата (4:2): - одного працівника	грн./ особу	2153,10	2224,3	2222,12	1,03	0,99
	- одного робітника		1830,3	1986,0	1951,90	1,09	0,98
7.	Обсяг перевезених пасажирів	тис.пас.	4619,0	1993,7	3585,0	0,43	1,8
8.	Пасажирооборот	тис.пас./ км	54042,3	23326,3	41944,5	0,43	1,8

В цілому розмір виручки від реалізації послуг є недостатнім для ефективного функціонування підприємства.

Обсяг автомобільних перевезень визначається і в натуральних одиницях (кількість перевезених пасажирів і пасажирооборот).

Проаналізувавши дані таблиці, можна зробити висновок, що у 2022 році порівняно з 2021 роком обсяг автобусних перевезень на підприємстві зменшився на 80 %.

Обсяг автобусних перевезень визначається кількістю перевезених пасажирів.

Добуток кількості пасажирів, перевезених автобусами на середню відстань перевезення одного пасажирів дає пасажирооборот автобусного транспорту.

На ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» цей показник в період змінювався аналогічно показнику обсягу перевезених пасажирів.

Склад і структура працюючих на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Склад і структура працюючих на підприємстві

Показник	Чисельність, осіб		
	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Середньооблікова чисельність працівників облікового складу	145	115	160
з них працівники ПВП,	122	100	131
- керівники	3	2	4
- фахівці	10	8	12
- службовці	10	5	13
- учні	-	-	-

З наведеної таблиці ми бачимо, що в 2021 році в порівнянні з 2020 роком кількість робітників зменшилась.

Кількість фахівців також зменшилась. А в порівнянні 2022 до 2021 кількість ПВП зростає на 31 особу (водії).

Проаналізуємо структуру основних виробничих фондів на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Структура основних виробничих фондів основного виду діяльності

Показник	Наявність на кінець року, тис. грн.			Структура основних фондів, %		
	2021 р.	2022 р.	відхил.	2021 р.	2022 р.	відхил.
Основні фонди, всього	1283,2	1852,3	569,10	100	100	44,35
1. Будівлі, споруди та передавальні пристрої	58,3	62,5	4,2	4,54	3,37	7,2
2. Автомобільний транспорт, меблі, прилади та інструменти	1224,9	1789,8	564,9	95,46	96,63	46,11
3. Інші основні фонди	-	-	-	-	-	-

Як бачимо з табл. 2.5 для підприємства характерною є значна питома вага транспортних засобів при незначній питомій вазі будівель, споруд, обладнання.

Пояснюється це специфікою роботи транспортних підприємства та, зокрема, тим, що транспортні засоби є основними й найбільш активними засобами праці для виконання транспортної роботи.

Проаналізуємо динаміку руху робочої сили ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Динаміка руху робочої сили

Показник	Рік			Темпи зростання 2022 р. до 2021 р., %
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	
1. Середньооблікова чисельність персоналу, осіб – всього	145	115	160	139,13
2. Кількість прийнятих на роботу, осіб	29	15	46	105,8
3. Кількість звільнених з роботи, осіб всього	24	38	18	47,36
4. Кількість звільнених за:				
4.1. власним бажанням	24	38	18	47,36
4.2. скороченням штатів	0	0	0	-
4.3. інших причин	0	0	0	-
5. Коефіцієнт обороту по прийому (2:1)	0,2	0,13	0,29	223,07
6. Коефіцієнт обороту по вибуттю (3:1)	0,166	0,33	0,11	33,33

Основним показником, який характеризує рівень забезпеченості підприємства трудовими ресурсами є середньоспискова чисельність персоналу. Як видно з таблиці відбувається значне поповнення штату у 2022 році порівняно з 2021 роком на 39,13%. З цього можна зробити висновок, що підприємство після значного спаду в діяльності почало розширюватись та залучати нову робочу силу.

Для ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» має важливе значення скорочення плинності кадрів, підвищення стабільності колективу, що позитивно вплине і на ріст продуктивності праці.

Плинність кадрів викликає значні втрати робочого часу.

Показник середньорічної заробітної плати дещо зменшився, що потребує окремої уваги керівництва підприємства, оскільки заробітна плата є основним стимулюючим важелем впливу на ефективність праці на підприємстві.

Показник середньорічної продуктивності праці у 2022 році почав зростати, це пояснюється покращенням технічного стану автомобілів, зменшенням простоїв в обслуговуванні та ремонті, збільшенням коефіцієнту використання пробігу, підприємство працює повний робочий тиждень.

Взагалі, для підприємств автомобільного транспорту, в т.ч. для суб'єктів господарювання, що надають послуги в сфері міських та приміських перевезень характерна велика плинність кадрів, що можна відстежити і в діяльності ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС».

Проаналізуємо основні показники використання основних виробничих фондів на АТП.

Середньорічна вартість основних фондів зменшувалася у період у 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилась на 277,12 тис. грн., а в 2022 році зросла порівняно з 2021 роком на 569,1 тис. грн. що зумовило

зростання вартості основних фондів у досліджуваний період.

Показник фондівдачі на підприємстві має тенденцію до зменшення за досліджуваний період, що свідчить про погіршення ефективності використання основних фондів.

На основі отриманих даних ми можемо зробити висновок що, на підприємстві спостерігається зменшення фондівдачі на 0,28 у 2021 році та на 0,04 у 2022 році. Зростанню фондівдачі сприятиме модернізація транспорту.

Таблиця 2.7 – Показники використання основних виробничих фондів

Показник	Рік			Відхилення	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
1. Вартість товарної продукції(послуг, робіт) у порівняльних цінах, тис. грн.	3721,8	2713,88	3843,12	-1007,92	1129,24
2. Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	1560,32	1283,2	1852,3	-277,12	569,1
3. Вартість устаткування, тис. грн.	1453,6	1224,9	1789,8	-228,7	564,9
4. Прибуток до оподаткування (збиток), тис. грн.	27	-9	23	-36	32
5. Середньооблікова чисельність ПВП,	122	100	131	-22	31
6. Фондовіддача (1:2), грн.	2,39	2,11	2,07	-0,28	-0,04
7. Фондомісткість(2:1), грн.	0,42	0,47	0,48	0,05	0,01
8. Фондоозброєність, грн. / особу (2:5)	12,79	12,83	14,14	0,04	1,31
9. Технічна озброєність праці, грн. / особу (3:5)	11,91	12,24	13,66	0,33	1,42
10. Рентабельність виробництва (4:2), %	1,73	0,7	1,24	-1,03	0,54

Проаналізуємо динаміку питомої ваги матеріальних витрат в собівартості послуг (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Динаміка питомої ваги матеріальних витрат в собівартості послуг

Показник	Рік			Темпи зростання, за 2021-2022 р.р., %
	2020	2021	2022	
1. Матеріальні затрати, тис. грн.	1563,16	976,99	1345,09	137,68
2. Затрати на роботи та послуги, тис. грн.	3721,8	2713,88	3843,12	141,61
3.Питома вага матеріальних затрат до собівартості послуг (1:2), %	0,42	0,36	0,35	97,22

Із зазначеної таблиці видно, що питома вага матеріальних затрат до собівартості послуг останні повні два роки коливається незначно. Питома вага матеріальних витрат може зростати за рахунок збільшення вартості паливно-мастильних матеріалів, що є основними витратами підприємств транспорту, а також за рахунок збільшення цін на запчастини, вартість яких залежить від курсу долару.

Проаналізувавши основні техніко-економічні показники ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» можна зробити висновок, що підприємство у 2021 році мало значні зниження результатів роботи, що було пов'язано насамперед з впливом негативних зовнішніх чинників, які підприємство за допомогою правильних управлінських рішень вчасно ліквідувало і в 2022 році привело свою діяльність в належний темп, що дозволило покращити основні техніко-економічні показники та підвищити їх до рівня 2020 року.

Наразі, як було вказано вище, підприємство обслуговує тільки 2 автобусних маршрути загального користування в місті Запоріжжі порівняно з 7, що обслуговувались в 2022 році. Цей факт призведе до того, що за результатом роботи у 2023 році, буде значне зменшення результативних показників ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС». Для поліпшення роботи АТП нами рекомендовано управлінському персоналу зосередити увагу на вирішення таких організаційно-виробничих аспектів як:

- надання комерційних послуг з перевезень,

- участь в тендерах з метою залучення нових маршрутів,
- підтримка існуючої діяльності на належному рівні,
- стратегічне планування,
- залучення фахівців з транспорту, економістів для мінімізації витрат підприємства з метою досягнення міцної позиції ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» на ринку автомобільних послуг,
- уникнення банкрутства та інших негативних факторів.

2.2 Документальне забезпечення відображення в бухгалтерському обліку фінансово-господарських операцій

Документування передбачає суцільне та безперервне відображення всіх господарських операцій, що відбуваються в діяльності ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС».

Документ – це письмовий доказ фактичного здійснення господарської операції або письмове розпорядженням на право її здійснення [47]. Зафіксовані документом господарські операції, що прийняті до обліку, записуються в обліковий регістр (книга, журнал, відомість, розробка, таблиця тощо). Всі документи досліджуваного підприємства складаються українською мовою. Первинні документи та облікові регістри на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» складаються вручну і машинним способами.

Перед тим, як внести первинний документ до регістру, його ретельно перевіряють працівники, які ведуть бухгалтерський облік, за формою та змістом.

Жодна господарська операція, що має місце в діяльності ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС», не уникає документування.

Варто зауважити, що документуванням господарських операцій на транспортному підприємстві займається не тільки бухгалтерія підприємства, а

насамперед ті, хто здійснює господарські операції і дає доручення або дозвіл на їхнє проведення.

Тому в наказі про облікову політику ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» затверджено перелік осіб, що мають право на розробку документів, фіксацію різних операцій, право підпису.

Під час формування та організації системи документування на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» було враховано наступні моменти:

а) обрано об'єкти бухгалтерського спостереження – об'єкти облікового процесу, операції, що підлягають документуванню;

б) залежно від операцій, що здійснює у своїй діяльності дане підприємство, визначено інформаційні запити користувачів облікової інформації;

в) обґрунтовано систему показників, що доцільно використовувати в формах первинних документів, а також проаналізовано наявні затверджені форми первинного обліку на можливість задоволення за допомогою них інформаційних потреб користувачів;

г) розроблено форми первинних документів, що враховують всі особливості діяльності автотранспортного підприємства.

д) розроблено графік документообігу.

Графік документообігу даного підприємства оформлено у вигляді таблиці, що включає в себе відображення наступних даних: вид документу, місце створення, посадова особа, яка підписує документ, підстави, коли створюється і куди передається документ, термін обробки документу та термін його зберігання.

Відповідно до наказу про облікову політику ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» відповідальність за своєчасне і якісне складання документу, передавання його у встановлені строки, за достовірність даних у документі, несе особа, яка склала і підписала цей документ. Відповідальність за правильність та коректність записів в облікових регістрах покладено на тих, хто склав і підписав ці регістри.

Графік документообігу ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» включає в себе тільки незначну кількість документів, а саме: видатковий та прибутковий касові ордери, довіреність, рахунок-накладна, платіжне доручення, авансовий звіт, таблиць обліку робочого часу, наказ про прийняття на роботу та наказ про звільнення. На нашу думку це тільки незначна частина всієї документації даного підприємства.

Розглянемо основні специфічні моменти документального забезпечення відображення в бухгалтерському обліку фінансово-господарських операцій автотранспортних підприємств, зокрема, ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС».

Автомобільні перевізники, водії, пасажирів повинні мати документи на основі яких виконуються пасажирські перевезення, передбачені ст. 39 Закону України «Про автомобільний транспорт» від 05.04.2001 р. № 2344-III [5] (табл. 2.9). ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» надає послуги з регулярних та нерегулярних пасажирських перевезень.

Таблиця 2.9 – Документи, на підставі яких виконуються пасажирські перевезення

Вид перевезень	Документи	
	Для автомобільного перевізника	Для водія
1. Регулярні	Ліцензія, договір із органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування чи їх дозвіл, паспорт маршруту, документ, що засвідчує використання автобуса на законних підставах, інші документи, передбачені законодавством України.	Посвідчення водія відповідної категорії, реєстраційні документи на транспортний засіб, квитково-касовий лист, схема маршруту, розклад руху, таблиця вартості проїзду, інші документи, передбачені законодавством України.
2. Нерегулярні	Ліцензія, документ, що засвідчує використання автобуса на законних підставах, інші документи, передбачені законодавством України	Посвідчення водія відповідної категорії, реєстраційні документи на транспортний засіб, договір із замовником автотранспортних послуг, документ, що засвідчує оплату транспортних послуг, інші документи, передбачені законодавством України.

Варто зауважити, що чинне законодавство щодо здійснення пасажирських перевезень наразі не передбачає та не зобов'язує підприємства, що надають такі послуги, використовувати в діяльності подорожні листи встановленої форми. ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» використовує подорожні листи за зразком старої форми, оскільки саме цей документ є первинним документом для обліку витрат паливно-мастильних матеріалів, підставою для нарахування заробітної плати водію, контролю за дотриманням водієм Положення про робочий час і час відпочинку водіїв.

Документом для пасажирів регулярних перевезень є квиток на проїзд. Цей документ підтверджує право пасажирів на проїзд та фіксує вартість проїзду, що оплачена пасажиром підприємству, що надає послуги з перевезення.

ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» використовує в своїй діяльності типові форми квитків на проїзд пасажирів і перевезення багажу, що затверджені Наказом Міністерства транспорту України «Про затвердження Типових форм квитків на проїзд пасажирів і перевезення багажу на маршрутах загального користування» від 25.05.2006 р. № 503 – міські: тип МА-I, МА-II, МА-III [48].

У всіх первинних документах, що використовуються для оформлення приймання, оприбуткування, відпуску, реалізації квитків, на підприємстві обов'язково вказують їх кількість, серію, номери за кожним видом і номінальною вартістю [49].

ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» купує квитки у ТОВ «УКРАВТОРЕСУРС». Квитки від цього контрагента надходять на склад, а звідти, в необхідній кількості передаються до каси підприємства, де касир фіксує їх в спеціальній книзі та передає водіям для реалізації в автобусах. Нереалізовані протягом робочої зміни квитки, водій повертає до каси.

Кожного дня диспетчери ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» складають диспетчерський звіт, що використовується для підвищення технічної готовності парку транспортних засобів. Водночас з цим бухгалтерська служба підприємства веде оперативний облік випуску автобусів в рейси на лінію.

Основним об'єктом обліку на АТП є автобус. Транспортний засіб може використовуватися тільки після його реєстрації в сервісному центрі МВСУ. Для реєстрації транспортного засобу в сервісному центрі МВСУ необхідно мати наступні документи:

- заяву;
- паспорт уповноваженої особи;
- документ, що підтверджує законність придбання транспортного засобу (договір, довідка-рахунок, копія рішення суду, акт приймання).

Транспортні засоби ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» зареєстровані за юридичною адресою. Для реєстрації автомобіля в сервісному центрі МВСУ керівництво підприємства пред'являє договір на послуги відстою транспортних засобів, що підтверджує наявність місця для стоянки й зберігання автобусу під охороною.

Після реєстрації автомобіля підприємство протягом трьох днів оформлює поліс страхування цивільної відповідальності, бо експлуатація транспортного засобу на території України без полісу обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності заборонена.

Основними документами при придбанні автобусу в діяльності ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» є договори:

- купівлі-продажу – при придбанні автомобіля за кошти;
- про безоплатну передачу – при безоплатному одержанні автомобіля;
- міни – при одержанні автомобіля в рахунок поставленої продукції (товарів, робіт, послуг), тобто при бартерній операції;
- інші види договорів.

У договорі необхідно зазначається вартість автотранспортного засобу, а також його характеристики. При прийнятті автомобіля на підприємство складається акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів за ф. № ОЗ-1. На підставі акту за ф. № ОЗ-1, технічної та іншої документації на кожен об'єкт основних засобів заповнюється інвентарна картка (ф. № ОЗ-6).

Документальне оформлення відпуску запасів на ремонт автобусів ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» ведеться за лімітними картками, що містять інформацію про кількість і вартість запчастин. Лімітні картки ведуться у розрізі видів технічного обслуговування, ремонтів з указівкою виданих запчастин, вузлів, матеріалів за фактичною кількістю та обліковими цінами на кожен обслуговуваний автомобіль. Запасні частини при вибутті їх на ремонт оцінюється за методом ФІФО, що визначено обліковою політикою підприємства.

Заробітна плата робітникам, що виконують ремонт транспортних засобів на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» нараховується на основі наряду-замовлення та таблицю обліку робочого часу у відповідності з відрядною формою оплати праці.

Оформлені документи надаються в бухгалтерію підприємства для нарахування оплати та віднесення її на витрати виробництва.

Велика питома вага транспортних засобів, що використовуються в діяльності ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» є орендовані автобуси.

Для здійснення операційної оренди автобусів керівництвом підприємства укладається договір. За договором оренди орендодавець передає орендарю автомобіль у тимчасове користування за плату. Найчастіше, орендодавцем транспортного засобу є фізична особа, тому договір оренди посвідчується нотаріально. Орендна плата та періодичність її внесення прописується в договорі. Коли в договорі про ремонті транспортного засобу нічого не сказано, орендодавець проводить капітальні ремонти, а орендар – поточні.

Про припинення дії договору оренди будь-яка із сторін повинна попередити іншу за один місяць. Після підписання договору орендодавець разом з автобусом передає ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» свідоцтво про реєстрацію (технічний паспорт). Далі, підприємство подає до сервісного центру МВС копію договору оренди, на підставі чого отримати тимчасовий реєстраційний талон.

Передачу та повернення автомобіля оформлюють актом приймання-передачі ф. № ОЗ-1. Щомісячно або щоквартально складають акт наданих послуг оренди, за яким підприємство відображає валові витрати.

ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» сплачує збір за забруднення навколишнього природного середовища, а податок з власників транспортних засобів сплачує орендодавець.

Облік запасів у місцях зберігання на підприємстві ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» ведеться матеріально-відповідальними особами в картках складського обліку. На основі оформлених первинних документів до карток заносяться дані про надходження й відпуск нафтопродуктів і виводяться кількісні залишки після кожного запису або після запису останньої операції дня. Матеріально-відповідальна особа, що відпустила нафтопродукт, проставляє свій підпис у подорожньому листі водія. Наприкінці звітної періоду (місяця) матеріально відповідальна особа складає звіт про рух нафтопродуктів.

Звіт складається на підставі документів, за якими на підприємстві проводилися прийняття і відпуск нафтопродуктів (товаротransпортна накладна, відомість обліку відпуску пального і мастильних матеріалів, відомість визначення густини й температури, що засвідчують правильність перерахунку кількості нафтопродуктів з об'ємних одиниць у масові та навпаки). Звіт разом з документами про оприбуткування й витрати надходить до бухгалтерської служби та є підставою для відображення руху нафтопродуктів у бухгалтерському обліку.

ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» також заправляє свої автобуси за відомостями. Для виконання таких операцій є укладений договір з постачальником, де вказані всі необхідні дані про автопарк підприємства. Після перерахованої попередньої оплати автобуси можуть заправлятися за відомостями на АЗС, наведених у додатку до договору. У подорожньому листі водія ставиться відмітка про кількість і вартість відпущеного нафтопродукту, що підтверджується штампом і підписом оператора АЗС. Відомості

виписують на автозаправних станціях у двох екземплярах: один – для ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС», другий – для АЗС.

ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» суворо слідкує за бланками подорожніх листів і видає їх лише затвердженій наказом по підприємству особі, яка відповідає за оформлення і видачу подорожніх листів водіям. Списують використані бланки подорожніх листів поквартально за актом, який затверджує керівник підприємства, з обов'язковим зазначенням кількості. Реєстром аналітичного обліку подорожніх листів слугує спеціально передбачений для цього журнал диспетчера, в якому реєструється видача подорожніх листів за такими реквізитами: дата видачі; номер подорожнього листа; прізвище та ініціали водія; його підпис при одержанні подорожнього листа; дата повернення подорожнього листа; підпис відповідальної особи.

Обробка подорожніх листів відбувається таким способом:

- після закінчення зміни водій надає подорожній лист механіку для підтвердження інформації про роботу автотранспортного засобу;
- механік заносить дані пробігу згідно зі спідометром та кількість палива у баку автомобіля.

Схему документообігу з обліку відпуску та використання паливно-мастильних матеріалів продовжує картка обліку витрати палива автомобіля, складена на підставі даних подорожнього листа. Далі заповнюється особиста картка водія та відомість витрати палива на виконану роботу. Узагальнення підсумкових даних облікових реєстрів з відпуску паливно-мастильних матеріалів відбувається у зведеній відомості обліку витрат паливно-мастильних матеріалів за автомобілями за місяць. Інформація зведеної відомості є джерелом для проведення розрахунку техніко-економічних показників роботи автомобіля (пробіг, вантажообіг, кількість ходок, фактична та нормативна витрата палива).

Для визначення нормативних витрат ПММ підприємства транспорту користуються нормами витрат палива й мастильних матеріалів для автомобільного транспорту, затв. наказом МТУ від 10.02.1998 р. № 43 [50].

Цим нормативним документом передбачено також додаткові коефіцієнти, за допомогою яких можна змінити базові норми витрачання ПММ за певних обставин, які впливають на коефіцієнт коригування базової лінійної норми списання паливно-мастильних матеріалів для автомобілів [50].

Таким чином, нами розглянуто основні моменти документального забезпечення обліку фінансово-господарських операцій, що складають основу діяльності АТП, зокрема, і досліджуваного нами АТП ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС».

До цих операцій, документування яких є надзвичайно важливим, відносяться операції з:

- автобусних перевезень на маршрутах загального користування; надходження, реєстрація, рух, ремонт, вибуття ТЗ;
- взяття ТЗ;
- облік ПММ.

В ході роботи, нами будуть розглянуті особливості методики обліку, більш детальне документування, бухгалтерські проведення як щодо вищезазначених операцій, так і інших фінансово-господарських операцій ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС».

Що стосується графіку документообігу АТП, на нашу думку, цей документ охоплює дуже малу кількість операцій, що негативно впливає на швидкість, оперативність, контроль відображення господарських операцій. За багатьма операціями документування, взагалі не закріплений виконавець, що унеможливорює прозорість фіксації подій.

Управлінському персоналу ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» важливо враховувати та пам'ятати, що дані первинних документів формують доказову базу, що використовується при доведенні своєї позиції перед контролюючими органами та при розгляді справ у суді, що надає обліковій інформації юридичної (доказової) сили.

Таким чином, для забезпечення суцільного та безперервного спостереження за господарськими операціями, що здійснюються на

підприємстві, використовують бухгалтерські документи, де фіксуються факти здійснення господарських операцій.

Належне документування господарських операцій сприяє збереженню майна власника, зокрема в частині інформаційного забезпечення процесу контролю за його переміщенням та ефективним використанням, оскільки первинні документи є основним джерелом інформації при здійсненні контролю та використовується для урегулювання внутрішніх та зовнішніх відносин автотранспортного підприємства.

2.3 Організація системи внутрішнього контролю за обліковим процесом на автотранспортному підприємстві

Система внутрішнього контролю – це політика і процедури (заходи внутрішнього контролю), запроваджені керівництвом суб'єкта господарювання для сприяння досягненню поставленої мети – упорядкованого та ефективного ведення фінансово-господарської діяльності, включаючи суворе дотримання політики компанії, забезпечення зберігання активів, точності та повноти бухгалтерських записів і своєчасної підготовки достовірної фінансової інформації, а також запобігання та виявлення фактів шахрайства і помилок [51].

Діяльність автотранспортних підприємств неможлива без застосування контролю, що виконуватиме функції системного спостереження та перевірки процесів, що мають місце в діяльності таких суб'єктів господарювання, з метою виявлення відхилень від установлених параметрів.

Надання автотранспортних послуг передбачає наявність економічних і фінансових ресурсів, які охоплює відповідна система контролю, що в свою чергу включає в себе: контроль за діяльністю працівників, контроль використання матеріальних ресурсів, фінансів, технологій тощо.

Вивчаючи певний період часу діяльність даного підприємства, одним з найвагоміших недоліків організації роботи ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» є те, що на підприємстві майже відсутня система контролю за веденням господарської діяльності та облікового процесу. Жодного разу за період існування суб'єкта господарювання не було проведено ані внутрішнього, ані зовнішнього аудиту.

Наразі система внутрішнього контролю тільки починає своє існування на даному підприємстві. Розглянемо основні моменти її організації.

Середовищем контролю на підприємстві ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» є: умови, дисципліна, відповідний порядок, що створені керівником для забезпечення всім без винятку рівних можливостей з виконання функцій контролю у відповідності до встановлених положеннями чи інструкціями обов'язками.

Процедурами контролю є спеціальні перевірки, які виконують працівники окремих служб підприємства, спрямовані на попередження, виявлення та виправлення помилок у системі бухгалтерського обліку.

Субектами внутрішнього контролю на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» є:

- соціальні та громадські служби підприємства,
- управлінський персонал, спеціалісти,
- спеціальні служби (ревізійні комісії, служба спостереження, служба внутрішнього аудиту – планується, комісія з розслідування надзвичайних подій, інвентаризаційна комісія),
- обліковий персонал на чолі з головним бухгалтером.

У структурі внутрішнього контролю чільне місце посідає система бухгалтерського обліку. На працівників бухгалтерії ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» покладається не тільки функція обліку, а й функція контролю за здійсненими господарськими операціями.

З метою контролю за обліковим процесом даного автотранспортного підприємства планується використання анкет оцінки. До анкети оцінки системи бухгалтерського обліку внесено такі питання:

- дотримання основних принципів бухгалтерського обліку;
- ведення обліку відповідно до національних НП(С)БО;
- дотримання, згідно з НП(С)БО, облікової політики;
- кваліфікація облікового персоналу;
- наявність укладених договорів з матеріально-відповідальними особами;
- контроль головного бухгалтера за звітністю матеріально відповідальних осіб;
- наявність на підприємстві графіка документообігу та ін.

Основні характерні ознаки внутрішнього контролю ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» наведено у табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Характеристика внутрішнього контролю ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС»

Ознака	Внутрішній контроль
Завдання	Контроль за здійсненням господарської діяльності підприємства з точки зору законності, доцільності, достовірності
Функції	Контроль, аналіз господарської діяльності підприємства
Об'єкт	Господарська діяльність підприємства
Суб'єкт	Керівники структурних підрозділів
Орієнтація	На потреби керівника для прийняття управлінських рішень
Залежність	Залежить від завдань керівника підприємства
Характер здійснення	Поточний контроль господарської діяльності підприємства
Регламентация	Не регламентований ніякими внутрішніми документами
Наявність ризику	Немає
Звітування	Звітування перед функціональним керівником

Завдання системи внутрішнього контролю та заходи його здійснення, які наразі використовуються на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» наведено в табл. 2.11.

Основними функціональними областями щодо яких реалізується внутрішній контроль є:

- реалізація послуг з перевезення пасажирів та дебіторська заборгованість;

- постачання паливно-мастильних матеріалів та кредиторська заборгованість;
- списання паливно-мастильних матеріалів.

Таблиця 2.11 – Завдання та заходи здійснення внутрішнього контролю

Завдання системи контролю за обліковим процесом	Засоби здійснення контролю
1. Система бухгалтерського обліку повинна відображати всі законні операції	Доступ обмеженого кола користувачів до терміналів, з яких здійснюється введення інформації <ul style="list-style-type: none"> - застосування паролів; - застосування ідентифікаційних процедур; - контроль за взаємопов'язаними операціями; - документальне підтвердження всіх бухгалтерських записів.
2. Точне рознесення операцій по регістрах бухгалтерського обліку	Регулярна звірка рахунків: <ul style="list-style-type: none"> - систематичне складання проміжного балансу; - використання документів кредиторів та дебіторів для перевірки залишку в облікових регістрах розрахунків з дебіторами та кредиторами; - звірка виписок банку з записами в касовій книзі.
3. Збереження облікових даних та документації	Для комп'ютеризованої системи – створення резервних копій, подвійне електроживлення на випадок збоїв в мережі, обмежений доступ персоналу до даних бухгалтерського обліку.
4. Запобігання протиправних дій працівників в результаті таємної змови	Виконання даного завдання можливе за допомогою розподілу обов'язків та їх ротації, систематична звірка рахунків бухгалтерського обліку.
5. Забезпечення оперативної управлінської інформації	Використання в роботі підприємства граничних строків подання внутрішньої документації та звітності.

Аналізуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що система внутрішнього контролю ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» охоплює тільки специфічні сфери діяльності транспортного підприємства.

На нашу думку, для повного розуміння ситуації на підприємстві необхідне всебічне охоплення системою контролю всього облікового процесу.

Реалізація функціонування системи внутрішнього контролю повинна забезпечувати досягнення наступних цілей [52]:

- а) всі без винятку господарські операції виконуються з дозволу

відповідних керівників, до обов'язків яких входить контроль цього напрямку;

б) всі операції фіксуються в бухгалтерському обліку на належних рахунках бухгалтерського обліку у відповідному періоді, з урахуванням прийнятої облікової політики, що забезпечує можливість підготовки достовірної бухгалтерської звітності;

в) доступ до активів тільки з дозволу керівників відповідних рівнів, що згідно з посадовою інструкцією, контролюють їх рух;

г) відповідність відображених у бухгалтерському обліку активів і пасивів, які є фактично в наявності, підтверджуються за рахунок інвентаризації, періодичність якої визначається керівництвом підприємства.

У разі розбіжності керівництво вчиняє відповідні дії, керуючих чинним законодавством;

д) безпосередній доступ до активів передбачається внутрішніми документами тільки певному колу працівників підприємства.

Організація внутрішньогосподарського контролю відповідно до чинного законодавства покладена на керівника підприємства.

На підставі затвердженого плану працівники, зайняті управлінням, здійснюють систематичний поточний контроль за діяльністю підрозділів підприємства.

За результатами контрольних перевірок керівництво підприємства приймає рішення про усунення причин, що негативно впливають на діяльність підприємства.

Метою контролю є досягнення управлінських цілей щодо забезпечення максимально-позитивної результативності ведення бізнесу та мінімізації суб'єктом господарювання різного роду ризиків в їх діяльності через протидію появі помилок та недоліків, перевірку достовірності даних обліку й звітності [9].

Обов'язковим завданням для головного бухгалтера є забезпечення дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, організації контролю за відображенням на рахунках

бухгалтерського обліку всіх господарських операцій.

Перш за все контролюється система документування та обліку, перевіряється законність та доцільність складених господарських операцій на основі первинних документів; достовірність відображення записів в облікових регістрах [53].

Нами запропоновано включити до облікової політики підприємства питання щодо внутрішнього контролю на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС», оскільки великою складовою успішності роботи підприємства є саме наявність контролю діяльності та правильності ведення бухгалтерського обліку, що допоможе керівництву та власникам підприємства приймати ефективні та дієві рішення для процвітання суб'єкта господарювання.

Вирішити даний недолік можна за допомогою систематичного залучення аудиторських фірм та аудиторів для перевірки та аналізу діяльності підприємства, отримання консультацій, перевірки фінансової звітності відповідності вимогам діючого законодавства.

Або ж, розвивати власну систему внутрішнього контролю на підприємстві, що наразі тільки розпочинає своє функціонування.

Внутрішньогосподарський контроль підприємства повинен виконувати функцію контролю в таких аспектах:

- визначення фактичного стану чи об'єкту контролю;
- порівняння фактичних даних з базою для порівняння, яка прийнята на підприємстві;
- визначення суттєвості і причин відхилень, оцінка та аналіз їх впливу на нормальну діяльність підприємства.

Пропонуємо застосування в діяльності ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» системи контролю, яка включатиме в себе, так складові:

- а) цілі і завдання внутрішнього контролю:
  - 1) контроль за правильним та коректним відображенням в обліку господарських операцій, дотримання принципів бухгалтерського обліку, контроль за збереженням і доцільним використанням активів;

2) дотримання вимог діючого законодавства;
3) формування достовірної інформації для прийняття ефективних управлінських рішень.

б) предмет (усі процеси та явища, пов'язані з господарською діяльністю підприємства) і об'єкт контролю (господарські процеси, що перевіряються).

в) методи контролю (бухгалтерські, управлінські, контрольно-ревізійні).

г) механізми контролю (контроль повноважень, облікових процедур та господарських засобів).

д) кадри контролю (фахівці, на яких буде покладено функціональні обов'язки щодо контролю діяльності підприємства).

Для створення якісної системи контролю підприємству ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» необхідно:

а) внести зміни до облікової політики підприємства, де передбачити діяльність підрозділу, на який буде покладено функцію контролю (аудиторський відділ, відділ внутрішньогосподарського контролю, інше).

б) внести зміни до штатного розпису, додати новий відділ та ввести штатні одиниці.

в) розробити положення про діяльність та функції новоствореного відділу контролю.

г) розробити посадові інструкції для фахівців з внутрішнього контролю.

д) знайти досвідчених фахівців різних профілів (фахівець-транспортник, фахівець-аудитор), що відповідатимуть вимогам своїх посад.

е) ознайомити працівників з посадовими інструкціями, функціями та обов'язками, що покладені на них.

ж) спільно розробити звітність, що буде зрозумілою та прозорою для керівництва та власників підприємства з метою прийняття правильних та ефективних управлінських рішень.

Таким чином, ефективна система внутрішнього контролю АТП повинна

забезпечувати оперативний контроль за діяльністю в цілому та обліковим процесом зокрема, і, як наслідок, отримання позитивного результату діяльності підприємства, а також запобігати порушенню законодавства.

Методика здійснення внутрішнього контролю має бути спрямована не лише на вдосконалення ведення бухгалтерського обліку, а й на формування такої звітності, яка міститиме реальні та достовірні дані про діяльність АТП.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ НА ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС»

3.1 Особливості методики відображення в обліку активів автотранспортного підприємства

Основним об'єктом обліку в системі всіх АТП є автомобіль або інший ТЗ (автобус). Транспортні засоби на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» купуються або беруться в оренду.

Перелік реєстрів бухгалтерського обліку та їхню форму кожне підприємство обирає самостійно. В умовах ручних форм та автоматизації облікових робіт бухгалтерія ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» застосовує такі облікові реєстри-журнали, журнали-ордери, відомості.

У реєстрах аналітичного обліку наводиться детальна інформація про придбання, рух та вибуття транспортних засобів.

В умовах автоматизації облікових робіт розробники програмного забезпечення пропонують підприємствам різні набори реєстрів. Зокрема, в типовій конфігурації програми 1С Бухгалтерія 8.0, якою користується підприємство ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС», пропонується застосовувати такі реєстри.

Реєстри синтетичного обліку:

- Обігово-сальдова відомість по рахунку;
- Обіг по рахунку;
- Аналіз рахунка;
- Головна книга.

Реєстри аналітичного обліку:

- Картка рахунка;

- Аналіз субконто;
- Картка субконто;
- Обігово-сальдова відомість по субрахунку (аналітичному рахунку).

Поряд з тим, в обліку основних засобів заповнюються такі реєстри аналітичного обліку, які рекомендовані Міністерством статистики України: ОЗ-6 «Інвентарна карта обліку основних засобів»; ОЗ-7 «Опис інвентарних карток з обліку основних засобів»; ОЗ-8 «Картка обліку руху основних засобів»; ОЗ-9 «Інвентарний список основних засобів»; ОЗ-16 «Розрахунок амортизації автотранспорту».

Реєстр «Інвентарна карта обліку основних засобів» (за ф. ОЗ-№ 6) використовується для аналітичного (пооб'єктного) обліку транспортних засобів. Картку відкривають на кожний інвентарний об'єкт (групу).

Якщо до інвентарного об'єкта належать окремі пристрої та прилади, що становлять із ним одне ціле, то в картці наводять перелік цих частин. До картки не вносять усіх показників технічної документації. Характеристика автотранспортних засобів має бути лаконічною і відображати індивідуальні особливості об'єкта.

Дані інвентарних карток узагальнюються в опису інвентарних карток з обліку основних засобів (ф. № ОЗ-7).

Картка обліку руху основних засобів (ф. № ОЗ-8) узагальнює господарські операції, пов'язані з оприбуткуванням, вибуттям об'єктів, у тому числі й автомобілів.

Інвентарний список основних засобів (ф. № ОЗ-9) відображає автотранспортні об'єкти за місцем їхньої експлуатації. Кількісні дані пооб'єктного обліку в усіх аналітичних реєстрах мають бути тотожні. Одночасно сумарні дані карток мають збігатися з даними синтетичного обліку основних засобів та інших необоротних активів.

Розрахунок амортизації автотранспорту» (ф. № ОЗ-16) використовується для нарахувань суми амортизації (зносу) по автотранспортним засобам в разі ручних форм обліку.

Придбані ТЗ, призначені для використання на АТП, зараховуються на баланс у складі основних засобів за первісною вартістю (п. 7 НП(С)БО 7). Первісна вартість ТЗ формується залежно від способу придбання.

Для цілей бухгалтерського та податкового обліку первісна вартість ТЗ формується згідно з п.8 НП(С)БО 7. До первісної вартості об'єкта, придбаного в Україні бухгалтер підприємства включає:

- суми, сплачені постачальником (без урахування непрямих податків) згідно з договором купівлі-продажу;
- непрямі податки, сплачені при придбанні ТЗ, якщо вони не відшкодовуються підприємству;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням ТЗ до стану, у якому він придатний для використання.

Витрати на придбання ТЗ відображаються на субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів». Введення ТЗ в експлуатацію супроводжується бухгалтерським записом: Дт 105 «Транспортні засоби» – Кт 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів».

Для цілей податку на прибуток операцій, пов'язаних із придбанням та експлуатацією ТЗ, призначеного для використання в господарській діяльності підприємства, ведеться аналогічно бухгалтерському обліку.

Коли ТЗ придбається для використання:

- в оподатковуваних операціях у рамках господарської діяльності, то покупець включає вхідний ПДВ до складу податкового кредиту звітного періоду (при наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН). Сума ПДВ у цьому випадку не входить до первісної вартості ТЗ.
- неоподатковуваних операціях (повністю або частково), тоді покупець також включає суми ПДВ до податкового кредиту, однак не пізніше останнього дня місяці, у якому було придбано ТЗ, нараховує податкові зобов'язання (повністю або виходячи з частки використання придбаного ТЗ в операціях, що не обкладаються ПДВ). Для цього необхідно виписати

податкову накладну та зареєструвати її в ЄРПН. При цьому сума податкових зобов'язань входить до первісної вартості ТЗ. В обліку це відображається записом: Дт 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» – Кт 641 «Розрахунки з бюджетом / ПДВ».

– негосподарській діяльності (для невиробничого використання), то покупець відображає податковий кредит і не пізніше останнього дня місяця, у якому об'єкт основних засобів був придбаний, нараховує податкові зобов'язання та включає їх до первісної вартості ТЗ.

У випадку купівлі ТЗ, АТП є податковим агентом відносно транспортних доходів фізичної особи, якщо до укладання договору купівлі – продажу не залучається товарна біржа, нотаріус або посередник комісіонер.

На ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» до первісної вартості ТЗ не включались:

- реєстраційні збори;
- витрати на транспортування, страхування ризиків доставки ТЗ.

У зв'язку з цим, операції обліку потребують коригування та виправлень. З метою удосконалення та законодавчо правильного та коректного ведення бухгалтерського обліку основних засобів, наводимо бухгалтерські записи (табл. 3.1), за якими повинні обліковуватись операції з придбання основних засобів, зокрема, транспорту.

Таблиця 3.1 – Бухгалтерські проведення щодо обліку операцій з купівлі ТЗ у фізичної особи

№ з/п	Зміст операції	Первинні документи	Бухгалтерський облік	
			Дт	Кт
1	2	3	4	5
1	Оплачено продавцю вартість автомобіля	Виписка банку	377	311
2	Відображено утримання – ПДФО	Бухгалтерська довідка	377	641
	– Військового збору		377	641
3	Сплачено реєстраційні збори, пов'язані з купівлею автомобіля	Виписка банку	377	311
4	Включено до первісної вартості автомобіля витрати на його реєстрацію	Бухгалтерська довідка	152	377

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4	5
5	Оприбутковано автомобіль	Акт (ф. №ОЗ-1)	152	631
6	Відображено взаємозалік заборгованостей	Бухгалтерська довідка	631	377
7	Уведено в експлуатацію автомобіль	Акт (ф. №ОЗ-1)	105	152

Як передбачено п. 33 НП(С)БО 7, об'єкт основних засобів вилучається з активів підприємства (списується з балансу) в разі його вибуття внаслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом.

Крім того, вибуття може відбуватися також внаслідок форс-мажорних обставин, стихійних лих, крадіжок тощо.

Кінцевим результатом обліку з вибуття ТЗ є визначення фінансового результату від вибуття об'єкта основних засобів. Згідно з п. 34 НП(С)БО 7, фінансовий результат від продажу автомобіля визначається вирахуванням з доходу від продажу його залишкової вартості і непрямих податків і витрат, пов'язаних з таким вибуттям. Отже, такий показник на ТОВ «ИНВЕСТАВТО–ТРАНС» розраховується за таким алгоритмом (формула 3.1):

$$\text{ФР} = \text{Дв} - \text{ПДВ} - \text{Ак} - \text{Зв} - \text{Вп}, \quad (3.1)$$

де ФР – фінансовий результат (прибуток або збиток);

Дв – доходи від вибуття активу;

ПДВ – сума податку на додану вартість;

Ак – акцизний збір з легкових автомобілів;

Зв – залишкова вартість автомобіля;

Вп – витрати з продажу (передпродажні, комісійні тощо).

Облік продажу ТЗ, які числяться в складі основних засобів підприємства, регламентуються нормами НП(С)БО 7 і НП(С)БО 27.

Згідно з п. 33 НП(С)БО 7 об'єкт основних засобів виключається з активів при його вибутті внаслідок безплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом. Отже, про вибуття основних засобів у результаті продажу не йдеться, і виходить, що ТЗ не може списуватися з балансу як необоротний актив за правилами НП(С)БО 7.

Такий об'єкт повинен списуватися з балансу як необоротний актив, що утримується для продажу, облік якого ведеться за НП(С)БО 27 на субрахунок 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу».

На дату балансу головний бухгалтер відображає ТЗ за найменшою з двох величин – балансовою вартістю або чистою вартістю реалізації.

Результати продажу ТЗ в обліку ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» відображають в складі інших операційних доходів і витрат на субрахунках 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів» та 943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів відповідно».

Бухгалтерські проведення ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Бухгалтерські проведення з обліку операцій продажу ТЗ на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС»

№ з/п	Зміст операції	Первинні документи	Бухгалтерський облік	
			Дт	Кт
1	Нараховано амортизацію на автомобіль за місяць	Бухгалтерська довідка	92	131
2	Переведено автомобіль до складу необор. активів, що утримуються для продажу		286	105
3	Списано суму зносу		131	105
4	Передано автомобіль покупцю	Акт приймання-передачі довільної форми, акт типової форми №ОЗ-1	377	712
5	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ: виходячи з договірної вартості	Податкова накладна	712	641

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5
	– на різницю між залишковою та договірною вартістю	Податкова накладна	949	641
6	Списано вартість автомобіля	Бухгалтерська довідка	943	286

З наведених операцій підприємства (табл. 3.2) бачимо, що при продажу автомобіля бухгалтерією не відображається в обліку операції щодо зняття автомобіля з реєстрації в сервісному центрі МВСУ.

Бухгалтерські проведення для фіксації даної операції повинні бути такими (табл. 3.3):

Таблиця 3.3 – Бухгалтерські проведення зняття автомобіля з реєстрації в МВС

№ з/п	Зміст операції	Первинні документи	Бухгалтерський облік	
			Дт	Кт
1	Списано витрати на зняття автомобіля з реєстрації в сервісному центрі МВСУ	Виписка банку, довідка, акт	377	311
			943	377

Відповідно до облікової політики ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» застосовується прямолінійний метод нарахування амортизації.

Амортизація нововведеного автомобіля в бухгалтерському обліку починається з місяця, наступного за місяцем введення в експлуатацію. Важливим моментом є визначення ліквідаційної вартості об'єкта.

Розглянемо схему розрахунків за прямолінійним методом на досліджуваному підприємстві:

Річна сума амортизації визначається розподілом вартості, що амортизується, на очікуваний період часу використання основного засобу.

а) Визначається значення річної норми амортизації (РНА):

$$РНА = 100\% / n, \quad (3.2)$$

де n – термін корисного використання об'єкта амортизації.

б) Визначається значення річної суми амортизації (РСА):

$$PCA = AB \times PNA \quad (3.3)$$

де АВ – амортизаційні відрахування

в) Визначимо значення місячної суми амортизації (МСА):

$$MCA = PCA : 12 \quad (3.4)$$

На суму нарахованої амортизації (зносу) на ТЗ щомісяця кредитується субрахунок 131 «Знос основні асобів» і дебетується відповідний рахунок витрат.

Надалі в складі фактичної собівартості перевезень амортизація відноситься в Дт рахунка 90 «Собівартість реалізації».

Нарахування амортизації на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» відповідає діючому законодавству України.

Облік руху запасів в ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» здійснюється на основі первинних документів, якими оформляються операції по прийманню матеріальних цінностей на склад, відпуску зі складу на здійснення діяльності і використання їх у процесі діяльності в загальноствановленому для обліку запасів порядку.

В обліку ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» особливе місце займає облік ПММ, запасних частин і автомобільних шин.

Незалежно від умов, тільки чітко побудована система документообігу й правильно оформлена первинна документація може забезпечити достовірний облік і контроль за використанням ПММ.

Облік ПММ регламентується нормами витрат палива та мастильних матеріалів на автомобільному транспорті, затв. наказом № 43 [50].

До ПММ (нафтопродуктів) входять: автомобільне паливо (бензин,

дизельне паливо) і мастильні матеріали (олії). Надходження ПММ на склад ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» від постачальників супроводжується товарно-транспортними накладними, рахунками-фактурами, податковими накладними, іншими документами (рис. 3.1), на підставі яких матеріально-відповідальна особа оформлює прибуткову накладну.

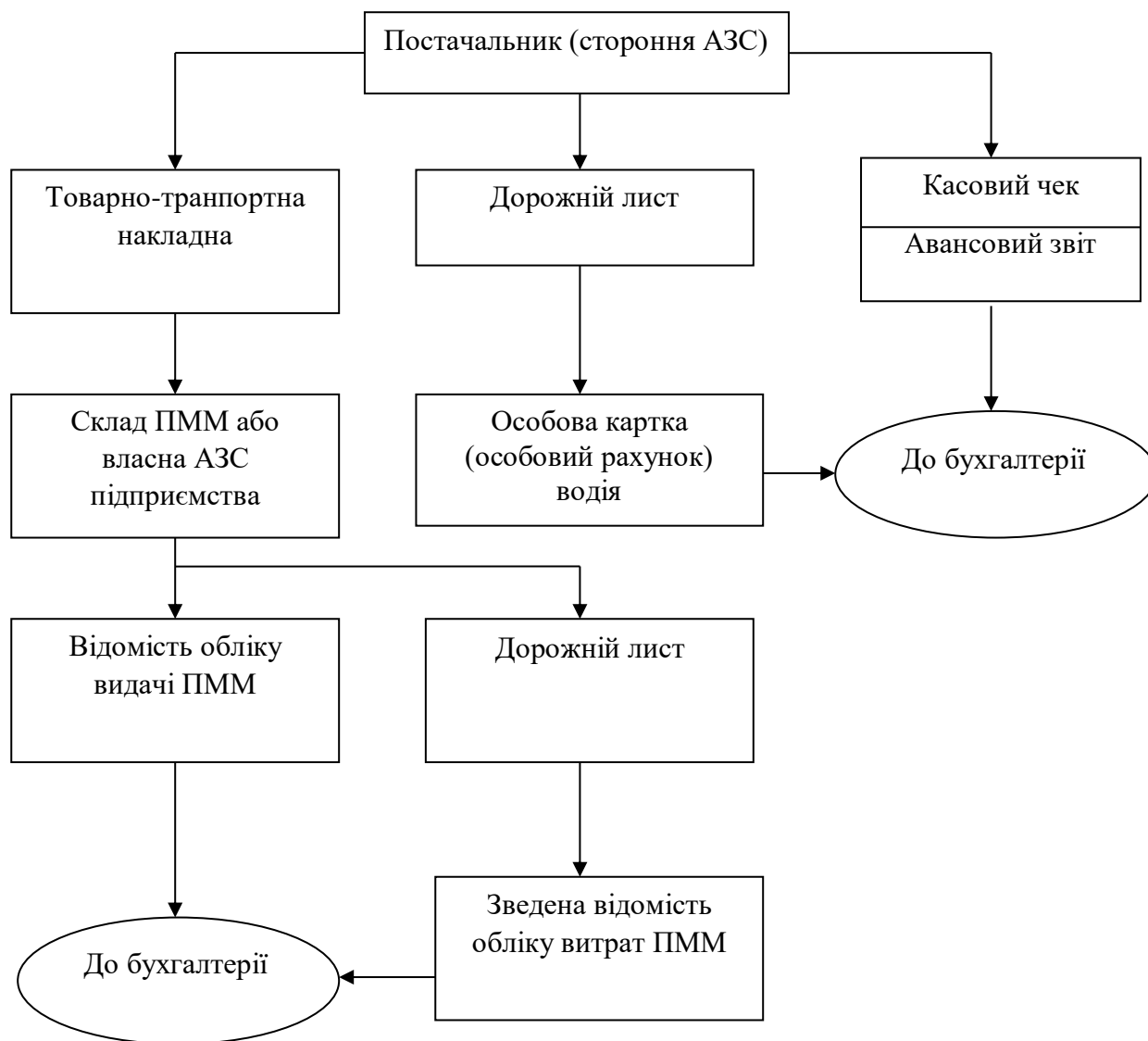

Рисунок 3.1 – Організація обліку ПММ на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС»

Відпуск палива водіям у бак автомобіля з ємностей гаража відбивається у Відомості видачі нафтопродуктів (заправна відомість), у якій за одержання розписується водій.

Одночасно видача палива відбивається й у подорожньому листі, в якому розписується матеріально відповідальна особа, яка відпустила ПММ.

Надходження і видача ПММ за їх видами і марками на складі підприємства ведеться в картках складського обліку.

Придбання ПММ може здійснюватися шляхом:

а) безготівкового розрахунку:

1) перерахування коштів з поточного рахунка ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» на рахунок роздрібного продавця – визначеної автозаправної станції (АЗС):

– без придбання талонів;

– з придбанням талонів;

2) використання електронних карток:

3) купівля палива в оптових постачальників за наявності власних чи орендованих ємностей та устаткування для його збереження і заправлення автомобілів;

б) розрахунку готівкою:

1) купівля палива водієм ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» в дорозі на АЗС за рахунок виданих йому під звіт коштів;

2) купівля палива (як правило, гуртового) підзвітною особою підприємства за наявності власних чи орендованих ємностей і устаткування для його збереження і заправлення автомобілів.

ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» найчастіше купує паливо шляхом безготівкового розрахунку, рідше – через розрахунок водіями готівкою.

Основним документом на придбання є товарна (видаткова) накладна постачальника. Особливістю обліку придбання в цьому випадку є те, що паливо, яке надходить від оптових постачальників у цистернах, виражається у вагових одиницях (тоннах). Оскільки облік відпуску та використання палива в автомобілях ведеться в літрах (об'ємний показник), то виникає необхідність перераховувати кількість отриманих тонн придбання в літри. Для цього використовують спеціальні коефіцієнти перерахування, які затверджені МТУ

і є індивідуальними для кожного найменування палива (наприклад, бензини А-92, А-95 тощо). При цьому ваговий показник (кілограми) в об'ємний (літри) переводять за допомогою показника питомої ваги (густини) нафтопродуктів. Такий перерахунок проводить бухгалтерія – ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС».

Матеріально-відповідальна особа веде накопичувальний документ – відомість за ф. № 24-нп або лімітно-забірні картки. У такому документі під час кожного заправлення фіксують кількість виданого палива на автобус. Одиницею обліку є ТЗ.

При покупці палива у постачальника, бухгалтерія ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» одержує від постачальника податкову накладну. Податкова накладна є підставою для відображення в податковому обліку податкового кредиту з ПДВ на суму отриманих ПММ.

Первинними документами обліку ПММ, придбаних водіями за готівку, є чеки РРО продавця (АЗС) і авансовий звіт водія.

Водій протягом трьох робочих днів зобов'язаний надати авансовий звіт про використання отриманих у касі сум і повернути невикористаний залишок готівки [54].

Під час перевірки авансових звітів водіїв бухгалтерія перевіряє наявність і дійсність доданих документів, що підтверджують придбання ПММ і зв'язок цих придбань із завданням водію:

- касовий чек (один чи декілька);
- дорожній лист (автобус).

За наявності вищезазначених документів, оформлених належним чином, бухгалтер має право оприбуткувати його на рахунок 20 «Виробничі запаси». Правильно оформлена податкова накладна, дані якої підтверджуються чеками на придбання, дають право відобразити податковий кредит з ПДВ.

Купівля підзвітною особою палива відображається в такому самому порядку, що й придбання палива водіями. ПММ від підзвітної особи оприбутковує матеріально-відповідальна особа і потім видає їх водіям у загальновстановленому порядку.

Витрата ПММ визначається виходячи з установлених норм. Це забезпечує контроль над використанням ПММ [50].

Бухгалтерія ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» застосовує базові лінійні норми, розраховані залежно від моделі (модифікації) автобусу, а також системи нормативів і коригування коефіцієнтів, які дозволяють урахувати виконану кліматичні, дорожні та інші умови експлуатації.

Якщо базова лінійна норма для конкретної моделі автобуса не визначена, то підприємству необхідно розробити і затвердити тимчасові лінійні норми витрат палива.

ПММ списуються, на підставі подорожніх листів, за якими визначають:

- кількість палива в баку автомобіля на початку зміни за даними вимірювальних приладів;
- кількість заправленого палива протягом зміни;
- залишок палива на кінець зміни.

ПММ списуються за фактичною вартістю палива, витраченого при експлуатації автомобіля, але з урахуванням норм витрат. Тобто при списанні ПММ у бухгалтерському обліку порівнюють нормативну і фактичну витрату палива.

Списання ПММ може здійснюватися за допомогою одного з методів обліку вибуття запасів, передбачених у п. 16 НП(С)БО «Витрати», затв. наказом МФУ від 31.12.1999 р. № 318 ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» застосовує метод FIFO. Як зазначалося нами раніше, велику питому в вагу в запасах транспортного підприємства займають ПММ. Найчастіше АПТ купує паливо у оптових постачальників.

Наявність і рух палива в бухгалтерському обліку відображається на субрахунку 203 «Паливо» (табл. 3.4).

Оскільки ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» використовує в своїй діяльності різні види палива та має спеціально обладнані місця для його зберігання, нами рекомендовано по субрахунку 203 «Паливо» відкрити субрахунки третього порядку. Додатково, можна розширити субрахунки для

обліку палива в місцях зберігання, наприклад субрахунок 203.1.1 «Дизельне паливо на складі», субрахунок 203.1.2 «Дизельне паливо в автозаправниках», субрахунок 203.1.3 «Дизельне паливо у баках автомобілів» і далі за всіма наявними місцями збереження палива. Аналогічні субрахунки можуть бути відкриті за всіма наявними видами палива, якщо це необхідно для цілей обліку і відповідає вимогам облікової політики підприємства. Більш доцільним є ведення розвинутої структури аналітичних рахунків у системі управлінського обліку. На таке рішення впливає специфіка АТП, кількість автомобілів, обсяги послуг, що надаються, тощо.

Таблиця 3.4 – Бухгалтерські проведення ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» з обліку придбання палива

№ з/п	Зміст операції	Бухгалтерський запис		
		Дт	Кт	Сума, грн.
1	Надійшло на склад від постачальника дизпаливо	203	631	5 000,00
2	Відображено суму податкового кредиту по ПДВ відповідно до податкової накладної постачальника	641	631	1 000,00
3	Перераховано кошти постачальникові в оплату отриманого від нього дизпалива	631	311	6 000,00
4	Працівникові підприємства (водію) видано кошти в підзвіт на придбання бензину в процесі здійснення перевезень	372	301	3 600,00
5	На підставі авансового звіту водія оприбутковано бензин, придбаний ним за готівку	203	372	3 000,00
6	Відображено податковий кредит за чеками, доданими до авансового звіту	641	372	600,00

Списують ПММ на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» за фактом їх використання автомобілем з урахуванням норм витрат. Для списання пального, використаного автомобілями, підприємство керується Нормами № 43, але в даному законодавчому акті зазначена тільки невелика кількість транспортних засобів, і відсутні автобуси, які в своїй діяльності використовує досліджуване підприємство. Для вирішення даного питання механік підприємства звертається до ДП «ДержавтотрансНДІпроект», яке розробляє тимчасові норми витрат палива на необхідний автомобіль.

Нормування витрат пального на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» здійснює бухгалтер, хоча, на нашу думку дані операції повинен робити фахівець з транспорту, наприклад, механік. При користуванні Нормами № 43 беруться до уваги різні коефіцієнти, що дають змогу враховувати виконану транспортну роботу, кліматичні, дорожні й інші умови експлуатації.

Списання дизпалива/бензину/газну/витрати з перевезення в бухгалтерському обліку здійснюється бухгалтерською проводкою: Дт 23 «Виробництво» Кт 203 «Паливо» (за видами палива).

Організація обліку готівки в касі та касових операцій ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» здійснюється відповідно до Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні, затв. постановою Правління НБУ від 15.12.2004 р. № 637.

Касові операції – надходження та видача готівки з каси оформляються прибутковими та видатковими касовими ордерами типових форм: КО-1, КО-2 [54].

Оформлені касові ордери реєструються в журналі реєстрації видаткових та прибуткових касових ордерів (ф. КО-3) та передаються в касу для виконання їх касиром: отримання коштів в касу – за прибутковими ордерами і видача коштів з каси – за видатковими ордерами.

На підставі касових ордерів за проведеними операціями з готівкою касир веде касову книгу (ф. КО-4).

Усі касові операції ведуться касиром. З ним укладається договір про повну матеріальну відповідальність.

Керівник ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» забезпечує умови зберігання готівки: окреме приміщення, сигналізація, сейф, охорона тощо).

Сума готівки в касі на кінець робочого дня не перевищує встановленого ліміту, крім днів видачі заробітної плати.

Специфічним в обліку готівки на транспортному підприємстві є те, що готівкові розрахунки при перевезенні пасажирів відбувається в ТЗ. У зв'язку з цим на кожний ТЗ повинна бути зареєстрована КОРО на господарську

одиницю. У книзі обліку розрахункових операцій фіксують дані про готівкові розрахунки.

Реєструють КОРО у фіскальному органі за основним місцем обліку юридичної особи. ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» реєструє КОРО в Хортицькому відділенні ДПСУ у Запорізькій області. При реєстрації КОРО на господарську одиницю в податкову подається:

а) належним чином підготовлена КОРО:

1) прошнурована;
2) із пронумерованими сторінками;
3) із захисними засобами контролю – спеціальною пломбою з номером у вигляді прямокутника розміром 79×24 мм із фігурною вирубкою по краях, розділеного лінією перфорації на дві частини. Пломбу можна придбати у спеціалізованій фірмі з виготовлення засобів контролю. Встановлюється вона, щоб унеможливити розшнурування або вилучення аркушів;

4) із заповненою титульною сторінкою, де мають бути вказані дані АПТ, кількість аркушів, номер пломби. Якщо книга реєструється на РРО, зазначають дані пристрою: модифікацію, заводський і фіскальний номер, версію програмного забезпечення.

б) заява про реєстрацію КОРО (форма 1-КОРО).

в) копія документа на право власності або документ, що дає право на розміщення господарського об'єкта, де буде використовуватися КОРО (договір купівлі-продажу або оренди/суборенди). Оригінал показують для ознайомлення.

Одночасно можна зареєструвати будь-яку кількість КОРО на різні господарські одиниці (п. 12 гл. 1 розд. II Порядку № 547), заяви подають окремо на кожну книгу [55].

КОРО при реєстрації присвоюють фіскальний номер на окрему господарську одиницю – 10-розрядний і літера «Г». КОРО завжди повинна бути на місці проведення розрахунків – в транспортному засобі.

Щодня в книзі залишають записи:

- про рух готівки та суми розрахунків (отримані від покупців і видані їм суми записують окремо);
- із реквізитами розрахункових квитанцій (квитків), що видаються пасажирам до початку їх використання та після закінчення використання в межах робочого дня або зміни.

Використовувати КОРО потрібно на господарській одиниці, на яку вона зареєстрована (зазначена на титульній сторінці).

Специфікою ведення КОРО на господарську одиницю в пасажирських перевезеннях є те, що окремо від запису в самій КОРО, фіксується аналогічна, але більш детальна інформація з відображенням серії та номерів платних та пільгових квитків, прізвищем водія, номером маршруту, за яким закріплений ТЗ та виконуються перевезення, сума готівки та інше в квитково-касовому листі.

Основні операції з надходження грошових коштів у касу відображаються наступними бухгалтерськими записами:

а) одержано готівку з банку у гривнях:

Дт 301 «Каса в національній валюті»

Кт 311 «Поточні рахунки в національній валюті»

б) одержано від покупця готівку:

Дт 301 «Каса в національній валюті»

Кт 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»

в) повернено підзвітною особою невикористані кошти:

Дт 301 «Каса в національній валюті»

Кт 372 «Розрахунки з підзвітними особами»

г) внесено суму відшкодування за виявлені нестачі винною особою:

Дт 301 «Каса в національній валюті»

Кт 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»

д) оприбутковано надлишки грошей у касі, виявлені в результаті інвентаризації:

Дт 301 «Каса в національній валюті»

Кт 719 «Інші доходи від операційної діяльності».

Основні операції з виплати готівки відображаються наступними бухгалтерськими записами:

а) здано готівку на розрахунковий рахунок у банк:

Дт 311 «Поточні рахунки в національній валюті»

Кт 301 «Каса в національній валюті»

б) виплачено працівникам заробітну плату, лікарняні, матеріальну допомогу тощо:

Дт 661 «Розрахунки за заробітною платою»

Кт 301 «Каса в національній валюті»

в) виплачено працівникам депоновану заробітну плату:

Дт 662 «Розрахунки з депонентами»

Кт 301 «Каса в національній валюті»

г) видано готівку працівнику підприємства під звіт:

Дт 372 «Розрахунки з підзвітними особами»

Кт 301 «Каса в національній валюті»

д) виплачено дивіденди засновникам:

Дт 671 «Розрахунки за нарахованими дивідендами»

Кт 301 «Каса в національній валюті»

Облік готівкових розрахунків на підприємстві організовано з дотриманням всіх норм.

Для обліку наявності і руху грошових коштів (таблиця 3.5), що знаходяться на рахунках в банках, підприємством використовується рахунок 31 «Рахунки в банках».

Рахунок 31 «Рахунки в банках» має наступні субрахунки:

311 «Поточні рахунки в національній валюті»

По Дт рахунку 31 «Рахунки в банках» відображається надходження грошових коштів, по Кт – їх використання (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 – Облік операцій на рахунках в банках за вересень 2022 р.

Первинний документ	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дт	Кт	
Надходження на банківський рахунок				
Об'ява на внесок готівкою	Здана готівка з каси підприємства в банк	311	301	20 000,00
Виписка банку	Поступила оплата від покупців виконані послуги з перевезення на замовлення	311	361	18 000,00
Виписка банку	Отриманий внесок від засновника	311	46	25 000,00
Виписка банку	Отримані грошові кошти цільового фінансування	311	48	58 000,00
Виписка банку	Отримано відшкодування з бюджету, повернені переплати	311	641, 642	1 200,00
Виписка банку	Отримана передоплата від покупців або замовників	311	681	14 500,00
Виписка банку	Отримана виручка від реалізації товарів, робіт, послуг	311	70	21 300,00
Платежі з банківського рахунку				
Виписка банку, прибутковий касовий ордер	Видана готівка з банківського рахунку в касу підприємства	301	311	9 700,00
Платіжне доручення	Придбані проїзні квитки працівникам підприємства	331	311	960,00
Платіжне доручення	Перерахована передоплата постачальникам і підрядчикам	371	311	32 400,00
Платіжне доручення, платіжне доручення в іноземній валюті	Перерахована оплата постачальникам і підрядчикам	631	311	25 700,00
Платіжне доручення	Сплачені податки і збори (обов'язкові платежі)	641	311	5 432,00
Платіжне доручення	Сплачені страхові внески по соціальному страхуванню	65	311	3 446,00
Платіжне доручення	Виплачена заробітна платня шляхом перерахування коштів на особові рахунки працівників	661	311	159 435,00
Платіжне доручення, платіжне доручення в іноземній валюті	Здійснені інші платежі (орендна плата, визнані суми штрафів, пені, неустойок, і інших санкцій в результаті невиконання договірних зобов'язань і ін.).	685	311	21 300,00

ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» має 2 рахунки відкриті в АТ «МетаБанк»:

- поточний для ведення звичайної діяльності;

– спецрахунок для отримання лікарняних та інших виплат з органів соціального страхування.

Проаналізувавши особливості методики відображення в обліку активів на досліджуваному підприємстві, варто зробити висновок, що ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС», застосовує методичні підходи та прийоми ведення бухгалтерського обліку активів відповідно до чинного законодавства, бухгалтерські проводки складені логічно та доцільно, всі господарські операції документально зафіксовано.

3.2 Особливості методики відображення в обліку зобов'язань та власного капіталу, доходів та витрат автотранспортного підприємства

Процес розвитку економіки нерозривно пов'язаний з інформаційним забезпеченням діяльності суб'єктів господарювання. Найважливішою складовою інформаційного забезпечення економічного життя суспільства є дані бухгалтерського обліку, який надає інформацію про фінансовий стан підприємства зацікавленим особам, що використовують ці дані для прийняття управлінських рішень. Вагомою складовою фінансового стану суб'єкта господарювання є інформація про зобов'язання, їх динаміку зміни, що застосовується при оцінці платоспроможності чи фінансової стабільності підприємства.

Зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

До складу зобов'язань на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» входять тільки поточні зобов'язання, а саме: кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги; поточну заборгованість за розрахунками з одержаних авансів, за розрахунками з бюджетом, за розрахунками з позабюджетних платежів, за

розрахунками зі страхування, за розрахунками з оплати праці; інші поточні зобов'язання.

Особливу увагу управлінський персонал ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» приділяє питанням організації праці, яка виступає як цілеспрямована діяльність людей і є основним джерелом задоволення матеріальних і духовних потреб громадян.

Оперативний облік чисельності персоналу на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» веде відділ кадрів на бланках типових форм затв. наказом Міністерством статистики України від 05.12.2008 р. № 489:

- П-1 «Наказ (розпорядження) про прийняття на роботу»;
- П-2 «Особова картка працівника»;
- П-3 «Наказ (розпорядження) про надання відпустки»;
- П-4 «Наказ (розпорядження) про припинення трудового договору (контракту).

Відділ кадрів ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» враховує ч. 3 ст. 24 КЗпП, відповідно до якої працівник не може бути допущений до роботи без укладення трудового договору, оформленого наказом директора та повідомлення ДПСУ про прийняття працівника на роботу в порядку, встановленому КМУ.

На підставі підписаного наказу про прийом на роботу (форма П-1) в відділі кадрів ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» заповнюється «Особова картка» (форма П-2) та здійснюються записи в трудову книжку. В бухгалтерії для обліку розрахунків з оплати праці та інших виплат відкривають особовий рахунок.

Витрати на заробітну плату найбільшу питому вагу у витратах товариства та формуються на підставі Штатного розпису, в якому приводиться перелік і кількість посад, їх посадові оклади, надбавки та доплати. Штатний розпис затверджується директором товариства і є основою для формування річного фонду оплати праці. Фактична чисельність працівників ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» не може перевищувати тієї, що затверджена

штатним розписом.

Для бухгалтерського обліку витрат на оплату праці використовуються типові форми перинних документів, затв. Наказом МСУ № 489. До первинних документів з обліку використаного часу відноситься П-5 «Табель обліку використання робочого часу», який є основним документом для обліку відпрацьованого часу. Записи в таблиць здійснюються на підставі належно оформлених документів по обліку особливого складу: наказу (записок) про прийом, переведення, звільнення, лікарняних листків, службових про відсутність працівника на роботі тощо.

При нарахуванні заробітної плати бухгалтерія керується Законом України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР, Постановою КМУ «Про затвердження обчислення Порядку середньої заробітної плати» від 08.02.1995 р. № 100 та окремими статтями КЗпП.

Як зазначалося вище, підставою для нарахування заробітної плати є таблиць обліку робочого часу. Облік відпрацьованого часу водіїв ведеться в годинах з хвилинами.

Оскільки відповідно до Положення про робочий час і час відпочинку водіїв важливо постійно контролювати питання часових норм, оскільки змінний період керування не повинен перевищувати 9 годин.

До того ж, відповідно до колективного договору ТОВ «ИНВЕСТАВТО–ТРАНС» існує доплата за роботу в нічний час (з 22:00 до 6:00), а саме – 20 % від посадового окладу. Тобто, є необхідність чіткого відображення та фіксації часу роботи водія, часу початку та закінчення роботи, часу простою.

Оплата праці за відпрацьований час складається з основної і додаткової заробітної плати та інших заохочувальних та компенсаційних виплат.

Основна заробітна плата нараховується виходячи з затверджених посадових окладів відповідно до встановлених норм часу.

Робота в надурочний час, в святкові і неробочі дні оплачується в подвійному розмірі.

Мінімальна заробітна плата – це заробітна плата з урахуванням всіх її складових за винятком оплати доплати за роботу в несприятливих умовах праці та підвищеного ризику для здоров'я, за роботу в нічний та надурочний час, роз'їзний характер робіт, премії до святкових і ювілейних дат. Тож в разі якщо працівнику нараховано менше ніж 6700 грн., то бухгалтерія товариства проводить доплату до мінімального розміру. На підприємстві така ситуація, відбувається часто, оскільки позмінний графік роботи, що можна побачити в документі Режим графіку та відпочинку водіїв ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС», не дозволяє виконати повну місячну норму праці. Враховуючи це, майже всім водіям нараховується доплата до мінімальної заробітної плати.

Утримання з заробітної плати на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» проводяться відповідно до нормативно-правових актів України.

Військовий збір утримується бухгалтерією в розмірі 1,5% від нарахованої заробітної плати за усіма видами нарахувань. Виняток становить допомога по вагітності та пологах.

Незалежно від суми нарахованої заробітної плати застосовується єдина ставка ПДФО, розмір якої становить 18%.

Збільшення розміру мінімальної заробітної плати до 6700 грн. значно звузило коло робітників, які мають право на податкову соціальну пільгу, адже п. 169.4.1. ПКУ, яким визначається розмір заробітної плати до якої застосовується ПСП, залишився без змін. ПСП застосовується до доходу, якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму для працездатних осіб, діючого на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень. Тобто протягом 2023 року граничний розмір доходу, що дає право на застосування ПСП становить 3760 грн. На ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» ПСП застосовується рідко.

П. 169.1.1 ПКУ затверджено розмір ПСП на рівні 50% прожиткового мінімуму, встановленого на 1 січня поточного року. В 2023 році звичайний

розмір ПСП становитиме 1342,00 грн., 150 % ПСП – 2013,00 грн.; 200 % ПСП – 2684,00 грн.

На заробітну плату на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС», нараховується ЄСВ за єдиною ставкою нарахування у розмірі 22% від нарахованого доходу. Виняток становить заробітна плата, яка нараховується працівникам-інвалідам. Для цієї категорії працюючих ставка встановлена на рівні 8,41%. На підприємстві ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» працюють 5 робітників-інвалідів.

Ч. 5 ст. 8 Закону України № 2240-VI, що якщо база нарахування ЄСВ не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, сума ЄСВ розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід, та ставки ЄСВ. Тобто, незалежно від того працює працівник неповний робочий день, на 0,5 ставки, перебував у відпустці без збереження зарплати, чи за інших підстав йому була нарахована зарплата в розмірі менше мінімальної, роботодавець повинен обов'язково сплачувати ЄСВ в мінімальному розмірі 1474 грн. (6700 грн. *22%). Якщо нараховується заробітна плата особі, що працює за сумісництвом, ставка ЄСВ застосовується до фактично нарахованого доходу незалежно від його розміру. Бухгалтерія ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» в питанні нарахування заробітної плати дотримується всіх вищезазначених вимог.

Працівники АТП мають право на щорічну відпустку відповідно до Закону України «Про відпустки» від 15.11.1996 р. № 504/96-ВР. Відпустка надається на підставі наказу керівника.

Обчислення середньої зарплати працівникам для оплати відпусток проводиться згідно з Постановою КМУ «Про порядок обчислення середньої заробітної плати» від 08.02.1995 р. №100.

Відпускні нараховуються шляхом ділення сумарного заробітку за останні перед відпусткою 12 календарних місяців або за менший фактично відпрацьований час на відповідну кількість календарних днів року або меншого відпрацьованого періоду (за винятком святкових і неробочих днів,

установлених законодавством). Одержаний результат множать на кількість календарних днів відпустки.

Виплати за листками непрацездатності на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» оплачуються за перші 5 днів непрацездатності – за рахунок підприємства, а за інші дні, починаючи з шостого, – за рахунок фонду соціального страхування. На підставі рішення комісії із соціального страхування бухгалтерія нараховує суму допомоги по тимчасовій непрацездатності.

Нарахування здійснюється на основі таких показників:

- а) страховий стаж застрахованої особи;
- б) розрахунковий період, за який обчислюється середня зарплата;
- в) максимальна сума (гранична величина) заробітної плати;
- г) середньоденна заробітна плата.

Нормативним документом, що визначає тривалість робочого часу і часу відпочинку водіїв автотранспортних підприємств, є Положення МТТЗУ № 340, в якому зазначено, що під робочим часом варто розуміти час, протягом якого водій зобов'язаний виконувати роботу, визначену трудовим договором і правилами внутрішнього трудового розпорядку, а саме [56]:

- а) керування автомобілем на маршруті;
- б) стоянки (під навантаженням, розвантаженням вантажів, посадки і висаджування пасажирів, використання спеціального обладнання автомобіля наприклад автокрана);
- в) зупинки (для короткочасного відпочинку, а також для огляду і технічного обслуговування автомобіля на маршруті (в рейсі) і на кінцевих пунктах);
- г) простою не з вини водія;
- д) виконання робіт перед виїздом на маршрут (у рейс) чи початком зміни і після повернення, закінчення зміни;
- е) проведення медичних оглядів;
- є) охорони автомобіля під час стоянки;

ж) проведення робіт з усунення несправностей автомобіля на маршруті (в рейсі);

з) інший, передбачений законодавством.

За специфікою роботи, водії ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» не можуть дотриматися щоденної чи щотижневої тривалості робочого часу, тому для них встановлено підсумковий облік робочого часу. При підсумковому обліку робочого часу водія нормальна тривалість щоденної роботи не повинна перевищувати 10 годин.

Облік робочого часу водіїв здійснюється в дорожніх листах автомобіля, сумарний час за якими заноситься до табеля обліку робочого часу. У дорожньому листі є спеціальний розділ, у якому відображається час, витрачений водієм на виконану роботу з розшифровкою за її видами.

На підставі розрахунково-платіжних відомостей визначається загальна сума нарахованої оплати праці водіїв.

Нарахована заробітна плата заноситься до реєстрів аналітичного обліку (накопичувальна відомість, відомість обліку витрат) і синтетичного обліку (журнал-ордер, обігово-сальдова відомість). Утримання із заробітної плати проводиться за Дт субрахунку 661 «Нарахована заробітна плата» та Кт рахунків: 64 «Розрахунки з бюджетом» в частині сум ПДФО та військового збору.

По закінченні місяця визначити сальдо заборгованості по заробітній платі по кожному працівнику і в цілому по субрахунку 661 «Нарахована заробітна плата» (табл. 3.6).

За підсумками за місяць у складі загальної суми зарплати по підприємству вона включається в головну книгу.

Результати проведеного дослідження, надають підстави для проведення деталізації субрахунку 661 «Нарахована заробітна плата» з виокремленням рахунків: 661.1 «Заробітна плата адміністративного персоналу»; 661.2 «Заробітна плата водіїв пасажирських перевезень» та інше в залежності від наявності структурних підрозділів. У такому випадку суми за підрозділами

відносять у Дт різних рахунків (субрахунків), наприклад: 231 «Пасажирські перевезення», 92 «Адміністративні витрати» (легковий транспорт) та інше.

Таблиця 3.6 – Облік заробітної плати за вересень 2023 р. на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС»

№ з/п	Зміст операції	Бухгалтерський запис	
		Дт	Кт
1	Нараховано зарплату працівнику	23,91,92, 93	661
2	Нараховано ЄСВ на зарплату	23,91,92, 93	651
3	Утримано ПДФО із зарплати	661	641
4	Утримано військовий збір із зарплати	661	642
5	Перераховано ЄСВ до бюджету	651	311
6	Перераховано ПДФО до бюджету	641	311
7	Перераховано військовий збір до бюджету	642	311
8	Видано зарплату працівнику	661	301

В обліку Статутний капітал ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» відображено в сумі 205 243,00 грн.

Статутний капітал був внесений при реєстрації АТП у 2008 році у вигляді грошових коштів, основних засобів і запасів. Дану операцію було зафіксовано проведеннями:

а) Дт 46 «Неоплачений капітал» Кт 40 «Статутний капітал» – на суму зареєстрованого статутного капіталу – 205 243 грн.;

б) Дт 30 «Каса» Кт 46 «Неоплачений капітал» – на суму грошових коштів, внесених до каси підприємства його засновниками – 50 000 грн.;

в) Дт 10 «Основні засоби» Кт 46 «Неоплачений капітал» – на вартість внесених засновниками основних засобів – 150 000 грн.

г) Дт 20 «Виробничі запаси» Кт 46 «Неоплачений капітал» – на вартість внесених виробничих запасів – 5 243 грн.

Інших змін у Статутному капіталі АТП не відбувалося.

Для оцінки фінансово-господарської діяльності автотранспортних підприємств, визначення фактичної ефективності проведених організаційно-технічних заходів, проведення аналітичних розрахунків з метою виявлення

резервів скорочення витрат використовують облікову інформацію з доходів і витрат.

Собівартість перевезень – це виражені у грошовій формі поточні витрати ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС», безпосередньо пов’язані з підготовкою й здійсненням процесу перевезень пасажирів, а також виконанням робіт і послуг, що забезпечують перевезення. Даний підхід є керівним чинником при плануванні, веденні обліку й калькулюванні собівартості робіт в АТП. Відповідно виробничої собівартості перевезень на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» включаються:

- прямі матеріальні витрати – складаються із вартості паливно-мастильних та інших матеріалів (у т. ч. транспортно-заготівельні витрати), фактично використаних безпосередньо на здійснення перевезень. Якщо деякі мастильні та інші експлуатаційні матеріали неможливо віднести до певних видів перевезень, їх вартість включається до собівартості окремих об’єктів калькулювання шляхом розподілу пропорційно вартості витраченого пального.

- прямі витрати на оплату праці – формують із витрат на виплату основної та додаткової заробітної плати працівників, безпосередньо пов’язаних зі здійсненням перевезень. Якщо пряме віднесення витрат на оплату праці до собівартості окремих видів перевезень ускладнено, вони розподіляються, виходячи з питомої ваги певного виду перевезень у структурі доходів підприємства.;

- інші прямі витрати – складаються із вартості відрахувань на державне (обов’язкове) соціальне страхування; амортизаційних відрахувань необоротних активів; витрат на всі види ремонтно-технічного огляду та технічного обслуговування рухомого складу (вартість запчастин, інших запасів, що використовуються для ремонту власними підрозділами, зарплата ремонтників); вартість ремонтних послуг сторонніх організацій; витрати на страхування транспортних засобів у випадку їх ремонту за кордоном; вартість матеріалів з оснащення пасажирських салонів та ін.;

– загальновиробничі витрати.

Для визначення нормативної собівартості перевезень на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» складають нормативну калькуляцію. Кінцевою метою калькулювання є визначення фактичної собівартості одиниці транспортних послуг [57].

АТП, приступаючи до калькуляції спочатку визначилося з методом обчислення витрат та калькуляційною одиницею. За витратного підходу до ціноутворення послуг транспорту калькуляція собівартості виступає основою розрахунку ціни одиниці перевезень (у нашому випадку – 1 пасажира).

Такий підхід застосовується як до регульованих державою цін, так і вільних цін. Окремі автопослуги регулює держава – ціни проїзду пасажирів у автобусах на міських, приміських та міжміських маршрутах та в маршрутних таксі. З цією метою застосовуються граничні тарифи на проїзд пасажирів в автобусах.

Розрахунок виробничої собівартості на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» визначається за формулою:

$$Цп = ПВ + НЗВВ + ІОВ + Р \quad (3.5)$$

де Цп – ціна послуг;

ПВ – прямі витрати;

НЗВВ – нерозподілені загальновиробничі витрати;

ІОВ – інші операційні витрати (адміністративні, збутові, інші операційні);

Р – рентабельність.

До розрахованої ціни додають податок на додану вартість у розмірі 20% (на операції не звільнені від ПДВ) і визначають остаточну ціну.

Для здійснення калькуляційних розрахунків автоперевезень важливо правильно обрати об'єкти витрат і об'єкти калькуляції.

Розглянемо порядок розрахунку тарифу на прикладі автобусних перевезень, які виконує ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС». У Методичних рекомендаціях № 1175 наведено порядок розрахунку тарифів на пасажирські перевезення. В них зазначено, що тарифи на послуги транспорту загального користування визначаються на [58]:

- а) перевезення одного пасажир (міські перевезення);
- б) виконання одного пасажиро-кілометра транспортної роботи (приміські та міжміські перевезення).

У Методичних рекомендаціях № 1175 подано методику розрахунку кожної статті витрат з метою визначення тарифу (ціни послуги).

На підставі розробленого тарифу складається для кожного маршруту та за моделями автобусів документ під назвою «Таблиця вартості проїзду на маршруті». Доречі, у кожного перевізника формується своя величина витрат і тарифу.

Статті витрат до тарифів повинні закладатися за економічно обґрунтованими нормами. Індивідуальний характер можуть носити: стаття загальновиробничих витрат, норма рентабельності, податок на додану вартість (відсутній у разі нереєстрації перевізника платником цього податку).

На основі тарифу перевізник розраховує суми власних доходів і відображають їх у своєму обліку і звітності.

Приклад розрахунків по ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» за Методикою розрахунку тарифів на послуги пасажирського автомобільного транспорту №1175. Готові розрахунки тарифів надаються до Виконавчого комітету Запорізької міської ради для затвердження. Специфічним є те, що ціна проїзду, за якою купують квитки на проїзд мешканці міста, є меншою аніж фактична розрахункова вартість проїзду, яку подають підприємства-перевізники з розрахунками до Виконавчого комітету. Тобто, вартість проїзду встановлюється не перевізником, а виконавчим органом місцевої влади.

Звітність автотранспортного підприємства є основою для управління його розвитком. Тому важливим є забезпечення формування достовірною,

повної та оперативної звітності підприємства, особливо з питань витрат автотранспортного підприємства. Зовнішня звітність автотранспортних підприємств складається з тих самих видів звітності, які складаються й іншими підприємствами: фінансова, податкова, статистична, відомча.

Автотранспортні підприємства узагальнюють результати своєї діяльності в комплекті фінансових звітів: Баланс (ф. № 1); Звіт про фінансові результати (ф. № 2); Звіт про рух грошових коштів (ф. № 3); Звіт про власний капітал (ф. № 4); Примітки до фінансової звітності (ф. № 5).

Щомісяця ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» подає наступні звіти:

– до органу статистики: Звіт з праці (1-ПВ); Звіт про залишки і використання енергетичних матеріалів та продуктів переробки нафти (4-мп); Звіт про перевезення вантажів та пасажирів автомобільним транспортом (51-авто).

– до податкової інспекції: Звіт про використання книг обліку розрахункових операцій (ЗВР-1); Деларація з ПДВ.

Щокварталу ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» подає наступні звіти:

– до органів статистики: «Звіт про взаєморозрахунки з нерезидентами» (ф. № 1-Б), «Анкета для підприємства сфери послуг» (ф. № 2К-СП), «Звіт про перевезення автомобільним транспортом вантажів та пасажирів за видами сполучення» (ф. № 31-авто), «Звіт про обсяги реалізованих послуг» (ф. № 1-послуги), «Звіт з праці» (ф. № 1-ПВ), «Капітальні інвестиції» (Ф. № 2-інвестиції);

– до податкової інспекції: Податковий розрахунок сум доходу нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку (ф. № 1-ДФ).

– Щорічно ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» подає наступні звіти:

– органів статистики: «Звіт про взаєморозрахунки з нерезидентами» (ф. № 1-Б), «Структурне обстеження підприємства» (ф. №1-підприємництво), «Звіт про роботу автотранспорту» (ф. № 2-тр), «Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах» (ф. № 1-ІКТ), «Звіт про охорону

атмосферного повітря за 20__р.» (ф. № 2-ТП (повітря)), «Звіт про використання та запаси палива» (ф. № 4-МТП), «Звіт про травматизм на виробництві у 20__ році « (ф. № 7-ТНВ), «Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація активів» (ф. № 2-інвестиції), «Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію» (ф. № 11-ОЗ);

– до податкової інспекції: фінансова звітність; податкова декларація з податку на прибуток; Звіт про суми податкових пільг.

Проаналізувавши особливості методики відображення в обліку зобов'язань та власного капіталу, доходів та витрат, варто зробити висновок, що ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС», застосовує методичні підходи та прийоми ведення бухгалтерського обліку даних статей балансу відповідно до чинного законодавства, бухгалтерські проводки складені логічно та доцільно, всі господарські операції документально зафіксовано.

Вся необхідна звітність визначена вимогами нормативно-правових актів подається до відповідних органів в повному обсязі.

3.3 Удосконалення методичних підходів до формування та реалізації облікової політики на автотранспортному підприємстві

Формування ринкової економіки, наявність різних форм власності, розширення міжнародних економічних зв'язків українських підприємців є основою для впровадження в організацію бухгалтерського обліку облікової політики, яку підприємство визначає самостійно.

Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності, тобто це вибір самим підприємством певних і конкретних методик, форми і техніки ведення бухгалтерського обліку, виходячи з діючих нормативних актів і особливостей діяльності підприємства.

Облікова політика ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» була переглянута станом на 01.01.2016 р.

Робочий план ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» рахунків розробляється із використанням рахунків першого, другого та третього порядку розроблених на підставі Плану рахунків № 291.

В АТП застосовується журнально-ордерна система обліку. При використанні журнальної форми обліку інформація з первинних та зведених документів переноситься в журнали й відомості. У перших записують суми, що відповідають кредитовому обороту за відповідними рахунками. У других фіксують суми дебетових оборотів за рахунками. Підсумкові записи зі журналів переносять до Головної книги. Найбільша перевага цієї ФБО – можливість зручно формувати інформацію для фінзвітності. Недолік – громіздкість окремих журналів та відомостей.

Щомісяця на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» складаються журнали-ордери та інші облікові реєстри. Дані журналів-ордерів, інших облікових реєстрів і додаткових довідок головний бухгалтер відображати в Головній книзі підприємства (оборотному балансі), що є підставою для складання Балансу підприємства.

Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності проводиться інвентаризацію активів і зобов'язань відповідно до «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань», затв. наказом МФУ від 02.09.2014 р. № 879. Для здійснення інвентаризації і прийняття рішення за її результатами створюється постійно діюча інвентаризаційну комісія.

Касові операції ведуться відповідно до Положення НБУ № 637. Встановлюється та переглядається ліміт каси відповідно до розрахунку встановленого Додатком 8 до Положення НБУ № 637.

Відповідно до специфіки роботи, готівкова виручка від перевезення пасажирів приймається кожного дня, за даними квитково-касових листів, що надають водії підприємства. Форма відомості, за якою відбувається

оприбуткування виторгу від перевезення пасажирів та на основі якої складається прибутковий касовий ордер на загальну суму виторгу від перевезення пасажирів за весь день розробляється та встановлюється внутрішнім наказом по підприємству.

Обліковою політикою ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» дозволяється змінити облікову політику, якщо: зміняться вимоги МФУ або статутні вимоги підприємства та нові (запропоновані й обґрунтовані фахівцями підприємства) положення облікової політики забезпечують більш достовірне відображення господарських операцій.

При складанні фінансової звітності встановлений кордон істотності в розмірі 1 000 грн.

Основним засобом визначається актив, якщо очікуваний термін його корисного використання (експлуатації), установлений засіданням виробничої комісії, більше року (або операційного циклу, якщо він більше року), а вартісна оцінка якого дорівнює сумі, що перевищує 20 000 грн.

При нарахуванні амортизації основних засобів на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» застосовується прямолінійний метод амортизації, строк корисного використання та ліквідаційну вартість, установлені і затверджені наказом по підприємству, за результатами місяця в якому такий необоротний актив введений в експлуатацію.

Визнання та первісна оцінка запасів (матеріалів, сировини, палива, комплектуючих виробів, товарів) здійснюється залежно від шляхів надходження запасів на підприємство: придбані за плату, виготовлені власними силами, внесені до статутного капіталу, одержані безоплатно, придбані у результаті обміну на подібні та неподібні запаси згідно з НП(С)БО 9: Методом оцінки вибуття запасів при відпусканні запасів у виробництво на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» є метод ФІФО

Для узагальнення інформації про витрати підприємства використовуються рахунки класу 9 «Витрати виробництва».

Наказ про облікову політику також включає в себе графік

документообігу в бухгалтерії ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС».

Аналіз положень облікової політики ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» та нормативно-правових актів. Що регулюють облікові процеси у сфері надання АТП послуг з автотранспортних перевезень дозволив виділити та сформувати ряд «слабких моментів» в діяльності АТП, що потребують удосконалення організації бухгалтерського обліку та методичних підходів до формування та реалізації облікової політики, зокрема:

- недосконалість та невідповідність наявних форм первинних документів, якими оформлюється діяльність щодо надання послуг з перевезень, сучасним вимогам;

- недосконалість рівня аналітичності інформації, яка надається системою бухгалтерського обліку;

- відсутність єдиної методики відображення об'єктів бухгалтерського обліку, операції з якими пов'язані з наданням АТП послуг з автотранспортних перевезень в системі фінансового та управлінського обліку;

- відсутність ефективної організаційної форми контролю за витратами та доходами АТП на основі галузевих особливостей їх господарської діяльності;

- недосконалість існуючих підходів до побудови системи обліково-інформаційного забезпечення управління господарською діяльністю АТП.

Всі вищезазначені недоліки можливо ліквідувати за допомогою удосконалення методичних підходів до формування та реалізації облікової політики на АТП.

В ході теоретичного вивчення, є зрозумілим, що одними з найважливіших та основних елементів ефективної організації бухгалтерського обліку є правильно та коректно сформована облікова політика та документообіг АТП.

Окремо від теоретичних визначень, можна сказати, що під обліковою політикою розуміють зведення правил ведення обліку, яке визначає ідеологію економіки АТП на поточний господарський рік.

На наш погляд, більшість операцій на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» ведеться з дотримання законодавства України, але виявлено багато моментів, що не зафіксовані в основних визначаючих елементах організації бухгалтерського обліку, а саме в обліковій політиці, графіку документообігу та посадових інструкціях працівників бухгалтерії.

Враховуючи все розглянуте та вищевикладене нами визначені напрямками покращення організації та методики бухгалтерського обліку на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» є:

- удосконалення положень облікової політики АТП, графік документообігу, посадові інструкції головного бухгалтера та фахівців бухгалтерської служби;
- удосконалення з урахуванням отриманих в ході роботи результатів плану рахунків АТП;
- удосконалення системи внутрішнього контролю за веденням бухгалтерського обліку на АТП;
- удосконалення методичні підходів до формування та реалізації облікової політики на АТП.

Дослідження структури бухгалтерії ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС», розподілу обов'язків серед бухгалтерів, дозволяє зробити висновок про грамотну організаційну роботу керівництва підприємства щодо забезпечення облікового процесу. Однак, функціонування бухгалтерії як окремого та надзвичайно важливого структурного підрозділу вимагає надання йому відповідного статусу, який був би закріплений внутрішнім нормативним документом. Тому ми пропонуємо створити «Положення про бухгалтерську службу» та внести зміни до посадових інструкцій працівників бухгалтерської служби, оскільки жодна інструкція не враховує специфічні риси діяльності АТП. Посадові інструкції складені на загальних підставах, не прописані реальні функціональні обов'язки та завдання, які фактично виконують працівники бухгалтерії ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС». Насамперед, потрібно внести зміни до діючих інструкцій та прописати такі функції, обов'язки та

завдання:

– головному бухгалтеру – контролювати списання ПММ відповідно до норм, контролювати оприбуткування виторгу від пасажирських перевезень, контролювати надходження та витрачання коштів, що отримані з місцевого бюджету в якості компенсації від пільгових перевезень, забезпечувати податковий облік на підприємстві, проводити реєстрацію виданих податкових накладних, контролювати своєчасність реєстрації отриманих податкових накладних, проводити перевірку правильності заповнення водіями книг КОРО, на основі таблицю обліку робочого часу своєчасно нараховувати зарплату працівникам підприємства, з урахуванням всіх необхідних доплат та надбавок). Запропоновано удосконалену посадову інструкцію головного бухгалтера.

– економісту – забезпечувати облік перевезених пасажирів, в т.ч. пільгових, для звітування в органи Управління праці та соціального захисту населення щодо питання компенсації витрат на пільгові перевезення, складати статистичну звітність, проводити заходи планування, враховуючи зовнішні фактори, що впливають на обсяги перевезень, розробляти календар використання коштів, що отримує підприємство від своєї діяльності, проводити розрахункову та планову роботу щодо необхідності на заданий період обсягів паливно-мастильних матеріалів). Запропоновано удосконалену посадову інструкцію економіста.

– касиру – по мірі надходження в касу виторгу від пасажирських перевезень від водіїв складати відомість із фіксацією ПІБ водія, державного номеру транспортного засобу, серії та номеру квитково-касового листа та суми готівки). Запропоновано удосконалену посадову інструкцію касира.

До системи документообігу ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» входять різноманітні документи – первісні документи, бухгалтерські та податкові звіти, листи, договори, посадові інструкції, тощо. І від того, наскільки чітко організований процес їх проходження, залежить ефективність управління підприємством у цілому.

Графік документообігу ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» включає в себе тільки незначну кількість документів, а саме: видатковий та прибутковий касові ордери, довіреність, рахунок-накладна, платіжне доручення, авансовий звіт, табель обліку робочого часу, наказ про прийняття на роботу та наказ про звільнення. Тому ми пропонуємо значно розширити коло питань, що охоплює графік документообігу оскільки він забезпечує:

- стабільність роботи підприємства в цілому та бухгалтерської служби, зокрема;
- чіткість, прозорість руху документів та оперативність їх обробки;
- своєчасність та оперативність прийняття управлінських рішень.

Для підвищення оперативності первинного обліку діяльності ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» нами розроблено і пропонуються до практичного застосування графік документообіг, який включає документи, що є специфічними для транспортної сфери діяльності. Графіком документообігу регулюються строки, порядок складання, перевірки і обробки документів, а також відповідальні за ці операції документування особи. Все це дає змогу наочно побачити рух первинних документів, а бухгалтерії своєчасно отримувати документи з місць їх виписки.

Вважаємо, що в таких документах як наказ про облікову політику та графік документообігу не варто зазначати прізвища виконавців. Правильним, на нашу думку, є складання окремого документа-ознайомлення, який буде відображати посаду, прізвище особи та її підпис, що буде засвідчувати, що певні документи були доведені до відомо відповідальних осіб. Також до наказу про облікову політику пропонуємо розмістити список посад, яким надаються довіреності на отримання товарно-матеріальних цінностей.

Основне завдання і головна задача використовуваної підприємством облікової політики – максимально адекватне відображення діяльності підприємства, формування повної, об'єктивної, достовірної інформації про неї для ефективного регулювання цієї діяльності.

На сьогоднішній день все частіше спостерігається формальний,

вузьконаправлений підхід до формування облікової політики, котрий зводиться до складання фінансової звітності згідно з вимогами НП(С)БО і зовнішніх користувачів.

На таку ситуацію впливають як відсутність достатнього досвіду управління в ринкових умовах, так і недостатнє законодавче врегулювання цього питання, а також недостатнє вивчення з боку наукових працівників цієї проблеми [60].

Враховуючи вищесказане, хочемо представити можливі шляхи вдосконалення наказу про облікову політику на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС».

Рішення про зміну облікової політики на підприємстві потребує чіткого аналізу наслідків. Вважаємо, що впровадження наших порад щодо внесення змін в облікову політику сприятиме відображенню реального фінансового становища підприємства.

Недоліком облікової політики ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» на нашу думку є те, що даний наказ не розділений на частини (розділи).

Удосконалення облікової політики повинні полягати у наступному:

1. Поділ тексту облікової політики на розділи відповідно до об'єктів обліку. Пропонуємо:

I. Загальні положення, що включатимуть: основні засади діяльності, нормативно-правове підґрунтя ведення бухгалтерського обліку, організація роботи бухгалтерської служби.

II. Методика обліку.

В даному розділі необхідно зафіксувати межу істотності. Також, даний розділ повинен охоплювати весь облік, який, на нашу думку, слід розділити по групах відповідно до об'єктів обліку. Наприклад:

а) основні засоби (визначення того, що необхідно відносити до основних засобів, метод амортизації, питання купівлі та введення в експлуатацію автобусів, дій щодо їх реєстрації в сервісних центрах МВС, питання страхування транспортного засобу, визначення дій в бухгалтерському обліку

при настанні дорожньо-транспортної пригоди, визначення винних, відшкодування витрат на ремонт, списання основних засобів, облік витрат на техогляд автобусу та інше).

б) запаси (визнання та первісна оцінка запасів, метод оцінки запасів при вибутті. Приділити увагу особливостям обліку ПММ на даному підприємстві, а саме: варіанти купівлі та обліку, оформлення документів на дані операції – розробка форми відомості заправки транспортних засобів та затвердження її Наказом про облікову політику у вигляді, зручному та зрозумілому для фахівців бухгалтерії, особливості списання ПММ відповідно до норм, що визначені законодавчими актами та тимчасовими нормами витрат палива).

в) готівкові розрахунки (визначити основні аспекти ведення готівкових розрахунків в транспортному засобі за допомогою КОРО та квитково-касових листів, фіксація продажу квитків, їх списання в бухгалтерському обліку, особливості оприбуткування готівки в касі підприємства після кінця зміни, розробка та затвердження форми відомості, за якою відбуватиметься оприбуткування готівки від всіх водіїв підприємства, встановити дні видачі готівки – заробітної плати з каси, розроблення заходів щодо поетапного ведення системи електронного квитка).

г) заробітна плата (форми оплати праці, особливості нормування робочого часу, нарахування та виплати заробітної плати водіїв, оплата нічних годин роботи, відсоток доплати, нарахування резерву для виплати відпускних, премій).

д) калькулювання послуг з перевезення пасажирів (визначити статті витрат, що варто відносити до собівартості з урахування положень Методичних рекомендацій № 1175. Визначити відсоток рентабельності, що буде закладено до тарифу).

е) облік компенсації від пільгових перевезень (документальне оформлення надходження та витрачання даних коштів, звітування в органи Управління праці та соціального захисту населення, облік пасажирів пільгової категорії).

є) витрати підприємства (клас рахунків, який буде використовуватися для обліку витрат, перелік і склад, порядок розподілу змінних та постійних загально виробничих витрат).

III. Організаційно-технічні аспекти.

Даний розділ облікової політики підприємства повинен визначати: форму обліку, автоматизацію, використання програмного забезпечення та комп'ютерних програм, особу, що несе відповідальність за рівень відповідності реєстрів обліку, порядку та способу реєстрації та узагальнення інформації вимогам законодавства, перелік осіб, яким надається дозвіл на проведення господарських операцій, перелік посадових осіб, яким дозволено отримувати та видавати товарно-матеріальні активи, графік документообігу (є необхідним переглянути старий та внести значні зміни для того, щоб даний документ охоплював всю діяльність підприємства), відповідальність за приймання та видачу документації.

В даному розділі мають бути пункти щодо затвердження первинних документів, які використовуються підприємством, визначення бланків суворого обліку, встановлення місця та строків зберігання документації. Затвердження системи та форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності та контролю господарських операцій. Проведення заходів внутрішнього контролю, їх періодичність, проведення аудиторських перевірок. Встановити відповідальних за облік, збереження та видачу трудових книжок працівників та виконавчих листів.

Інвентаризація (створення та затвердження комісії, її завдання, періодичність інвентаризації, документальне оформлення).

Затвердження розробленого, з урахуванням специфічності діяльності автотранспортного підприємства, робочого плану рахунків.

Щодо робочого плану рахунку, на нашу думку є необхідним покращення аналітичного обліку для зручності, прозорості та зрозумілості через додавання рахунків третього порядку за такими субрахунками, наприклад:

– 105 Транспортні засоби

- 105.1 – Мерседес
- 105.2 – Фольцваген
- 105.3 – БОГДАН та інше за марками ТЗ.

Субрахунок знос основних засобів можна деталізувати за таким же принципом.

Субрахунок 203 Паливо необхідно деталізувати за видами палива.

Наприклад:

- 203.1 – Дизельне паливо
- 203.2 – Газ метан
- 203.3 – Бензин А-95
- 203.4 – Бензин А-92 та інше за наявності в діяльності.

Деталізувати субрахунок 207 Запасні частини за їх різновидами.

Як висновок, варто зазначити, що проблема формування облікової політики стосується не лише ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС», а є широко розповсюдженою серед підприємств України і набуває загальнодержавного характеру, що потребує систематизації в єдиному нормативному акті вимог щодо формування наказу про облікову політику за галузями економіки та розширення і поглиблення наукового рівня досліджень даної проблеми. З метою усунення виявлених недоліків і підвищення ефективності організації обліку запропоновані нами вдосконалення можуть бути впроваджені в практику діяльності ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» та інших підприємств, що надають послуги автомобільного транспорту.

ВИСНОВКИ

В ході виконання даної кваліфікаційної роботи, дослідження діяльності та аналізу організації ведення обліку підприємства ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС», нами було досягнуто результатів, щодо поставлених завдань.

Досліджено галузеву специфіку та особливості діяльності автотранспортних підприємств (господарська діяльність ведеться за допомогою транспортних засобів, основним персоналом є водії, велику питому вагу всіх запасів складають паливно-мастильні матеріали, що списуються тільки опираючись на норми), зроблено оцінку їх впливу на систему бухгалтерського обліку.

Розвинено теоретичні положення ведення бухгалтерського обліку через аналіз його завдань, характеристики та складових витрат (поглиблено теоретичні знання щодо бухгалтерських підходів, методів, принципів, елементів організації обліку).

Поглиблено теоретичні знання та положення обліку на автотранспортних підприємствах (розглянуто специфічні риси ведення обліку на підприємствах автомобільного транспорту).

Досліджено та проаналізовано нормативно-правові акти, які є законодавчим підґрунтям діяльності підприємств автомобільної галузі (детально розглянуто, вивчено та взято до уваги основні положення законів, положень, інструкцій, що використовуються в діяльності суб'єктів господарювання, які надають послуги пасажирського автомобільного транспорту).

Досліджено структуру підприємства та бухгалтерської служби, положення облікової політики підприємства (на базі досліджуваного підприємства ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» детально розглянуто

організаційно-правову структуру підприємства, структуру бухгалтерської служби, її завдання та функції).

Досліджено практичні аспекти діяльності підприємства ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС», поетапне відображення в бухгалтерському обліку операцій, що виникають в ході діяльності, та операцій з надання послуг з перевезення пасажирів в тому числі (розглянуто та проаналізовано документування операцій, бухгалтерські проведення, що виконуються на підприємстві, знайдено недоліки, запропоновані шляхи їх усунення).

Досліджено застосування в практиці ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» облікових підходів.

Надано оцінку порядку документального оформлення та фіксації операцій діяльності транспортного підприємства у бухгалтерському обліку та вдосконалено його практичні, організаційні та методичні положення.

Запропоновано удосконалення з урахуванням отриманих в ході роботи результатів положення облікової політики підприємства, графіку документообороту, посадових інструкцій фахівців бухгалтерської служби підприємства (запропоновані готові варіанти покращення організації обліку на даному підприємстві: розширення положень наказу ІНВЕСТАВТО–ТРАНС про облікову політику, внесення змін до посадових інструкцій працівників бухгалтерської служби, оскільки наявні інструкції не передбачають більшості функціональних обов'язків, які фактично виконуються, запропоновано використання Положення про бухгалтерську службу).

Запропоновано удосконалення з урахуванням отриманих в ході роботи результатів плану рахунків суб'єкта господарювання (деталізація плану рахунків за допомогою субрахунків третього та четвертого порядку з метою покращення аналітичного обліку на підприємстві, підвищення рівня прозорості та зрозумілості для користувачів інформації).

Запропоновано подальші кроки розвитку на підприємстві системи контролю ведення обліку, оскільки таку систему на ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС» тільки запроваджено.

На нашу думку, застосування на практиці запропонованих рекомендацій та варіантів удосконалення, дозволить забезпечити правильне, коректне, достовірне відображення операцій в обліку даного автотранспортного підприємства. Спростить процедуру документального оформлення операцій за рахунок розробки нових підходів та документів.

Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення якості, систематичності, прозорості ведення бухгалтерського обліку ТОВ «ІНВЕСТАВТО–ТРАНС», також можуть впроваджуватися в практику роботи вітчизняних підприємств, а також використовуватися при розробці внутрішніх нормативних матеріалів з бухгалтерського обліку та контролю.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Лагоденко П. І., Гоцуляк М. В. Транспортна галузь в системі національної економіки України. *Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД* : міжнарод. наук.-практ. інтернет-конференція, (м. Переяслав-Хмельницький, 29-30 грудня 2013 р.) Переяслав-Хмельницький. URL : <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1879/> (дата звернення: 19.08.2023).
2. Державна служба статистики України. URL : www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 19.08.2023).
3. Результати діяльності Міністерства інфраструктури України за поточний період 2022 року. URL : https://mtu.gov.ua/files/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D1%83_%D0%A1%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0_%D0%B7%D0%B0_2022.pdf (дата звернення: 21.08.2023).
4. Матійко С. А. Особливості державного регулювання розвитку транспортного комплексу України. *Державне управління : удосконалення та розвиток*. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=150> (дата звернення: 22.08.2023).
5. Про автомобільний транспорт : Закон України від 05.04.2001 № 2344-III. *Офіційний вісник України*, 2001. № 17.
6. Лишиленко О. В. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник 3-тє вид. доп. І перероб. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 608 с
7. Бутинець Ф. Ф., Войналович О. П., Томашевська І. Л. Організація бухгалтерського обліку : підручник /за ред. Ф. Ф. Бутинця. Житомир : Рута, 2006. 528 с.
8. Войналович О. П. Організація бухгалтерського обліку : теоретико-методичні засади : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.06.04. Київ,

2006. 21 с.

9. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку : історія, теорія, перспективи. Житомир : АСА, 2001. 416 с.

10. Крупка Я. Д. Фінансовий облік : підручник; 2-ге вид., доп. та перероб. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 482 с.

11. Кундря-Висоцька О. П. Організація обліку : навч. посіб. Київ : Алерта, 2007. 223 с

12. Кушельний М. В. Організація обліку : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

13. Ленъ В. С. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2006. 696 с.

14. Пушкар М. С. Облікова політика і звітність. навч. посіб. Тернопіль : Карт-бланш, 2003. 141 с.

15. Король Г. О., Сокольська Р. Б., Акімова Т. В. та ін. Фінансовий облік I : навч. посібн. Дніпро : НМетАУ, 2020. 192 с.

16. Островерха Р. Е. Організація обліку : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 568 с.

17. Сльозко Т. М. Організація обліку : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 224 с.

18. Сопко В. В. Бухгалтерський облік на підприємстві. Київ : Техніка, 2006. 560 с.

19. Іщенко Я. П., Подолянчук О. А., Коваль Н. І. Фінансовий облік I : підручник. Вінниця : Видавництво ФОП Кушнір Ю. В., 2020. 496 с.

20. Акімова Н. С., Говоруха О. О., Кирильєва Л. О., Євлаш Т. О. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Харків : ХДУХТ, 2019. 182 с

21. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік : облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність : навч. посіб. для студ. вузів спец. 7.050106 «Облік і аудит» /за ред. Ф. Ф. Бутинця. Житомир : ПП «Рута», 2011. 512 с.

22. Волкова І. А. Фінансовий облік-1 : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2008. 228 с.
23. Дусмурадов Р. Организация бухгалтерского учета в фермерских хозяйствах : учебные материалы. Ташкент : 2010. 149 с.
24. Кужельний М. В., Левицька С. О. Організація обліку : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2010. 352 с.
25. Сук Л. К., Сук П. Л. Організація бухгалтерського обліку : підручник. Київ : Каравела; ПічаЮ. В., 2009. 624 с.
26. Табачук Г. П., Сарахман О. М., Бречко Т. М. Фінансовий облік у банках : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2010. 424 с.
27. Хоптинський Ю. Організаційні аспекти бухгалтерського обліку. *Бухгалтерський облік та аудит*. 2003. № 4. С. 36-39.
28. Шигун М. М. Фактори впливу на процеси організації бухгалтерського обліку. *Вісник ЖДТУ*. 2010. № 2 (52). С. 216-218.
29. Ловінська Л. Г., Стефанюк І. Б. Організація бухгалтерського обліку та фінансового контролю в сучасних умовах господарювання в Україні : монографія. Київ : 2006. 237 с.
30. Карпенко І. Л. Облікова політика : від стандартів до практики. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. Науково-виробничий журнал*. 2002. № 4. С.222-227.
31. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 №73. *Офіційний вісник України*, 2013. № 19.
32. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. *Урядовий кур'єр*, 1999. №40.
33. Барановська Т. В. Вплив факторів на формування облікової політики. *Вісник ЖІТІ*. 2002. №20. С 26-33.
34. Власова М. Облікова політика на підприємстві. *Практичне керівництво «Бібліотека Баланс»*. 2016. № 13. С. 21.

35. Бутинець Ф. Ф., Герасимчук Н. В., Чижевська Л. В. Бухгалтерський управлінський облік : навч. посіб. для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит». Житомир : ЖІТІ, 2000. 448 с.
36. Даньків Й. Я., Лучко М.Р., Остап'юк М.Я. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2007. 243 с.
37. Економічна енциклопедія : у 3 т. / редкол. С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 952 с.
38. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / Н. С. Акімова, О. В. Топоркова, Т. А. Наумова, Н. С. Ковалевська, І. В. Янчева, В. В. Янчев. Харків : «Видавництво «Форт» , 2016. 447 с.
39. Гоголь Т. Методологія бухгалтерського обліку як напрямок наукових досліджень в інноваційній економіці. *Вісник ТНЕУ*. 2012. № 2. С. 151-158.
40. Верига Ю. А., Гладких Т. В., Орищенко М. М. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 492 с.
41. Верхоглядова Н., Шило В., Кисла В. Бухгалтерський фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 536 с.
42. Петрук О. М. Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2006. 420 с.
43. Король Г. О., Сокольська Р. Б., Акімова Т. В. та ін. Фінансовий облік І : навч. посіб. Дніпро : НМетАУ, 2020. 192 с.
44. Краєвський В. М., Колісник О. П., Гуріна Н. В. Фінансовий облік : навч. посіб. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. 616 с.
45. Кудлаєва Н. В. Фінансовий облік І. навч. посіб. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2018. 305 с.
46. Теловата М. Т., Петраковська О. В. Фінансовий облік – 1 (у схемах і таблицях) : навч. посіб. Київ : Інтердрук, 2019. 217 с.
47. Карпушенко М. Ю. Організація обліку : навч. посіб. Харків : ХНАМГ, 2011. 239 с.

48. Про затвердження Типових форм квитків на проїзд пасажирів і перевезення багажу на маршрутах загального користування : Наказ Міністерства транспорту України від 25.05.2006. № 503. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1065-06> (дата звернення: 22.09.2023).

49. Атамас П. Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2010. 392 с.

50. Про затвердження Норм витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті : Наказ Міністерства транспорту України від 10.02.1998 р. № 43. *Баланс-бюджет*, 2008. № 29.

51. Калюга Є. В. Система внутрішньогосподарського контролю та удосконалення її ефективності на підприємствах. *Вісник податкової служби України*. 2001. № 33. С. 26-31.

52. Бутинець Т. А. Внутрішній контроль : елементи організації системи. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки*. Житомир : ЖДТУ, 2008. № 1 (43). С. 28.

53. Кужельний М. В., Калюга Є. В., Калюга О. В. Контроль фінансової діяльності та правильності її складання : навч.-метод. посіб. для студентів економічних спеціальностей і працівників обліково-аналітичних і контрольно-ревізійних служб підприємств, організацій та установ. Київ : Єльга, Ніка-Центр, 2001. 240с.

54. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні (Типові форми NN КО-1, КО-2, КО-3, КО-4, КО-5) : Постанова Національного банку України від 15.12.2004 р. № 637. *Офіційний вісник України*, 2005. №3, №7

55. Про затвердження порядків щодо реєстрації реєстраторів розрахункових операцій та книг обліку розрахункових операцій : Наказ Міністерства фінансів України від 14.06.2016 №547. *Офіційний вісник України*, 2016. № 56

56. Про затвердження Положення про робочий час і час відпочинку водіїв колісних транспортних засобів : Наказ Міністерства транспорту та

зв'язку України від 07.06.2010 №340. *Офіційний вісник України*, 2010. № 73.

57. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті : Наказ Міністерства транспорту України от 05.02.2001 №65. *Баланс*, 2002. №18.

58. Про затвердження Методики розрахунку тарифів на послуги пасажирського автомобільного транспорту : Наказ Міністерства транспорту та зв'язку від 17.11.2009 р. №1 175. *Офіційний вісник України*, 2009. № 95.

59. Бухгалтерський облік у галузях економіки : підручник / В. Б. Захожай та ін.; за ред. В.Б. Захожая. Київ : МАУП, 2005. 968 с.

60. Чудовець В. В., Жураковська І. В. Фінансовий облік і звітність : навч. посіб. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2018. 330 с

61. Рузмайкіна І. В. Формування облікової політики підприємства : принципи, проблемні питання, критерії оцінки варіантів. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2005. № 8.

62. Пушкар М. С., Щирба М. С. Теорія і практика формування облікової політики : монографія. Тернопіль : Карт-бланш, 2010. 260 с.

63. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Офіційний вісник України*, 2010. № 92.

64. 2000 évi C. törvény «A számvitelről» (2000. szeptember 5.). Magyar Pénzügyminisztérium. URL : www.penzugyminiszterium.hu (дата звернення: 22.11.2023).

65. Lentner Cs. A magyar számviteli szabályozás adaptálásának aktualis lehetőségei *Ukrajna gyakorlatába : Konferenciakiadvány a Magyar Tudomány Ünnepe 2009 tiszteletére* (Budapest, 5-16 november 2009). Budapest : BGF, 2009. pp. 165-175.

66. Shmatkovska T. O. Comparison of the process of stocks inflow and outflow in accounting systems of foreign countries and in ukraine in terms of successful management information system formation. *Електронне наукове видання «Економіка та суспільство»*. 2016. URL : <http://www.economyandsociety.in.ua/journal-4/11-stati-4/329-shmatkovska-t-o>

(дата звернення: 22.11.2023).

67. Ijiri Y.A Framework for Triple-Entry Bookkeeping. *The Accounting Review*. 1986. № 4. pp. 745-759

68. Schmalenbach E. Dynamic accounting. New York, 1980. 222 p.

69. Гура Н. О. Облік видів економічної діяльності : навч. посіб. Київ : ЗНАННЯ, 2010. 387 с.

70. Robertson, I. T., Cooper, C. L., Sarkar, M., and Curran, T. (2015). Resilience training in the workplace from 2003 to 2014: a systematic review. *J. Occup. Organ. Psychol.* 88, PP. 533-562. DOI: 10.1111/joop.12120.

71. Leitão, S., and Greiner, B. A. (2016). Organisational safety climate and occupational accidents and injuries: an epidemiology-based systematic review. *Work Stress* 30, pp. 71-90. DOI: 10.1080/02678373.2015.1102176.

72. Stajkovic, A. D., Lee, D., Greenwald, J. M., and Raffiee, J. (2015). The role trait core confidencehigher-order construct in self-regulation of performance and attitudes: evidence from four studies. *Organ. Behav. Humand Decis Proces.* 128, pp. 29-48. DOI: 10.1016/j.obhdp.2015.02.001.

73. Adams, C.A. (2018). Integrated reporting and accounting for sustainable development across generations by universities. *Public Money and Management*. Vol. 38 № 5, pp. 332-334.

74. Andrades Peña, J. and Larrán Jorge, M. (2019). Examining the amount of mandatory non-financial information disclosed by Spanish state-owned enterprises and its potential influential variables, *Meditari Accountancy Research*. Vol. 27 № 4, pp. 534-555.

75. Argento, D., Grossi, G., Jääskeläinen, A., Servalli, S. and Suomala, P. (2020). Governmentality and performance for the smart city. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*. Vol. 33 № 1, pp. 204-232.